

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor SOČ: 16 Historie

František Nedbálek a Obrana národa ve Valašském Meziříčí

František Nedbálek and the Defence of the Nation in Valašské Meziříčí

Autor: Vojtěch Zetek

Škola: Gymnázium Františka Palackého Valašské Meziříčí

Kraj: Zlínský

Vedoucí práce: Mgr. Alžběta Zetková

Konzultant: Mgr. Zdeněk Pomkla

Valašské Meziříčí 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci SOČ vypracoval samostatně a použil jsem pouze podklady uvedené v seznamu, vloženém v SOČ.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze soutěžní práce SOČ jsou shodné.

Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

Ve Valašském Meziříčí dne

Podpis.....

Poděkování

Děkuji Mgr. Zdeňku Pomklovi ze SOkA Vsetín za pomoc při shromažďování materiálů a konzultace, které mi během práce poskytoval, paní magistře Ivě Novákové a panu Prof. Ing. Milanu Kejzlarovi za práci na německém překladu. Rád bych poděkoval i paní Drahomíře Svobodové, panu akad. arch. Milanu Podzemnému a panu Prof. Ing. Milanu Kejzlarovi za jejich vzpomínky. Děkuji také panu Ing. Aloisi a paní Mgr. Evě Martínkovým za poskytnutí cenných studijních materiálů z pozůstalosti profesora Františka Vlkovského, za pomoc paní PhDr. Jitce Zezulové ze SOkA Kroměříž, za odborné vedení práce Mgr. Alžbětě Zetkové a za jazykovou úpravu textu paní Mgr. Eleně Lamprechtové.

Abstrakt

Práce se zabývá životem a odbojovou činností ředitele Státního reálného gymnázia ve Valašském Meziříčí Františka Nedbálka a odbojovou organizací Obrana národa v tomto městě. Osvětluje životní příběh středoškolského profesora Františka Nedbálka, který do Valašského Meziříčí přišel z Kroměříže. V letech 1937–1940 úspěšně řídil meziříčské gymnázium a za války byl nacisty popraven za odbojovou činnost v organizaci Obrana národa. Ačkoliv jeho statečnost a odvaha vždy vzbuzovaly respekt a uznání, nebyl jeho životní příběh dosud podrobněji zpracován. Pro lepší pochopení Nedbálkových protifašistických aktivit práce shrnuje důležité informace o činnosti a vedoucích činitelích Obrany národa ve Valašském Meziříčí, ve které byl Nedbálek jednou z klíčových osobností. Pracuje s archivními prameny ze SOkA Vsetín a SOkA Kroměříž, dále z osobního spisu Františka Nedbálka v MZA v Brně, s vyšetřovacím spisem gestapa z Archivu bezpečnostních složek v Praze a s materiály z pozůstalosti pana Františka Vlkovského, ředitele gymnázia ve Valašském Meziříčí v letech 1965–1981.

Klíčová slova: Obrana národa; odboj; gymnázium; Valašské Meziříčí; protektorát.

The Abstract

This work focuses on the life and resistance activities of František Nedbálek, the headmaster of State Real Grammar School in Valašské Meziříčí and on the resistance organization Obrana národa in that city. It illuminates the life of high school professor František Nedbálek, who came to Valašské Meziříčí from Kroměříž. During the years 1937–1940 he successfully ran local grammar school and was executed by the Nazis during the war for his involvement in the resistance organization Obrana národa. Although his courage and bravery always commanded great respect and recognition his life story has never been researched in detail. For better understanding of Nedbálek's resistance activities this work summarises important information about leaders and activities of Obrana národa in Valašské Meziříčí, where Nedbálek was a key figure. This work mainly draws upon archival sources from district archives in Vsetín and Kroměříž

but is also based on personal file of František Nedbálek kept at Moravian Provincial Archive in Brno and investigative files of Gestapo from the Archive of Security Bureau in Prague and also works with materials from inheritance after Mr. František Vlkovský, headmaster of grammar school in Valašské Meziříčí, between the years 1965–1981.

Keywords: Obrana národa; resistance; grammar school; Valašské Meziříčí; protectorate.

Obsah

Obsah.....	6
Úvod.....	8
1 Obrana národa, její cíle a organizační struktura.....	11
1.1 Vznik Obrany národa v okrese Valašské Meziříčí	14
1.2 Vedení Obrany národa v okrese Valašské Meziříčí a její hlavní aktivity	17
1.3 Vedoucí činitelé Obrany národa v okrese Valašské Meziříčí.....	21
1.3.1 Ludvík Buš	21
1.3.3 Rudolf Čuda	21
1.3.3 František Janyška	22
1.3.4 Milada Šimčíková.....	23
1.3.5 Václav Zborník.....	24
1.3.6 Jan Šrubař	25
1.3.7 Květoslav Růžička.....	26
1.3.8 Vojtěch Šobora	26
2 František Nedbálek (1889–1943)	28
2.1 Život a kariéra Františka Nedbálka před příchodem na Státní reálné gymnázium ve Valašském Meziříčí (1889–1937).....	28
2.2 Příchod a první léta Nedbálkova působení ve Valašském Meziříčí	31
2.3 Krise republiky, vyhlášení protektorátu a zapojení Františka Nedbálka do odbojové činnosti v Obraně národa.....	33
2.3.1 První protokol ze 7. 12. 1940	35
2.3.2 Vyšetřovací protokol ze dne 30. 1. 1941	40

2.4 Život rodiny po Nedbálkově zatčení a osudy jeho synů.....	41
3 Závěr.....	45
Seznam použitých zdrojů	48
Prameny.....	48
Literatura	49
Seznam příloh.....	50
Seznam tabulek a obrázků.....	52
Seznam tabulek.....	52
Seznam obrázků	52
Přílohy	53

Úvod

Každý den chodívám do vyučování po starobylém schodišti našeho gymnázia a mívám portrét vážného muže se zamyšleným výrazem, pod nímž je umístěna mramorová pamětní deska z roku 1945 se stručným nápisem: „*Ředitel tohoto ústavu František Nedbálek, popraven 22. ledna 1943 ve Vratislavi, položil svůj život ve službách národního odboje.*“ Když jsem se začal o jeho příběh zajímat, s překvapením jsem zjistil, že je toho o něm známo jen velmi málo, kromě základních informací o tom, odkud pocházel, kdy působil na našem gymnáziu a to, že patřil k významným představitelům Obrany národa ve Valašském Meziříčí. Začal jsem uvažovat, jaký člověk to asi mohl být a jaký život prožil. Z čeho pramenila odvaha, statečnost a vlastenectví, které za války prokázal?

Do rukou se mi dostal Památník Palackého Státního reálného gymnázia ve Valašském Meziříčí, vydaný v roce 1946 k 75. výročí založení školy, který poskytuje obraz života školy v předválečné době a za druhé světové války. V rámci dějepisného semináře jsme se zabývali tématem odboje na Valašsku a při návštěvě SOkA Vsetín, mě velice zaujalo téma Obrany národa.

V archivu jsem začal studovat dostupné zdroje o odbojových aktivitách v našem regionu, jako je fond Soukromá sbírka Antonína Macháně,¹ Paměti vrchního strážmistra Jana Smutka, Kronika města Valašského Meziříčí² i dobový tisk.

Pak jsem začal kontaktovat žijící pamětníky těchto událostí: pana architekta Milana Podzemného, pana profesora inženýra Milana Kejzlara a paní Drahoslavu Svobodovou, bývalé studenty meziříčského gymnázia. Navštívil jsem místní pobočku Českého svazu bojovníků za svobodu (ČSBS), což se ukázalo jako velmi dobrý nápad, protože, ačkoliv jsem zjistil, že souborná publikace o Obráně národa v našem regionu dosud nevyšla, předseda ČSBS pan Ing. Alois Martínek mi nabídl k prostudování materiály z pozůstatosti po svém tchánovi, bývalém řediteli meziříčského gymnázia, profesoru Františku

---

¹ SOkA Vsetín, Sbírká Antonína Macháně, nezpracováno, spis Odbojová organizace Obrana národa a Jindra na Valašsku.

² SOkA Vsetín, fond Městský národní výbor Valašské Meziříčí 1938–1945.

Vlkovském, který se otázkami odboje intenzivně zabýval. Dostaly se mi tedy do rukou velice cenné zdroje – seznamy odbojářů, kopie protokolů gestapa, vzpomínky jednotlivých účastníků odboje, seznamy stíhaných a popravených. Velice silně na mě zapůsobily vzpomínky vrchního četnického strážmistra Rudolfa Čudy. Postupně se mi začal vytvářet živý obraz odhodlaných lidí, kteří v pohnuté době bez ohledu na nebezpečí, začali v tajnosti spolupracovat, organizovat přechody uprchlíků z protektorátu, shromažďovat zbraně a chystat se do boje za republiku. Neobvyklý pocit ve mně vyvolávala i představa, že část těchto aktivit se odehrávala v budově naší školy, kde v jedné z dnešních učeben byla umístěna ředitelna a schůzky odbojářů probíhaly právě tady. Mezi jednotlivými prameny jsou však občas významné rozpory ohledně válečných událostí. V této práci jsem se snažil uvádět takové informace, které jsem po prostudování více různých zdrojů informací vybral jako nejpravděpodobnější.

Náročným úkolem bylo zpracování vyšetřovacích spisů gestapa o Nedbálkovi z Archivu bezpečnostních složek v Praze, protože byly všechny napsány v němčině a jelikož němčinu neovládám, musel jsem požádat o pomoc Mgr. Ivu Novákovou. Tyto materiály byly ale výborným zdrojem informací o Nedbálkovi samotném i o jeho zapojení do Obrany národa.

Později jsem také získal kopii Nedbálkova učitelského spisu vedeného u Zemské školní rady, který byl poněkud překvapivě uložen ve fondu G212 Spisy osobní a pensijní, pod jménem jeho manželky Jarmily Nedbálkové. Bylo to z toho důvodu, že Jarmila Nedbálková po válce žádala o vyplácení důchodu, na který měla jako vdova po odbojářovi popraveném nacistickým režimem nárok. V tomto spise jsem se také dozvěděl mnoho o Nedbálkově učitelské dráze a problémech jeho rodiny po jeho zatčení.

Tuto práci jsem rozdělil do dvou kapitol, přičemž první pojednává o Obrance národa na Valašskomeziříčsku a druhá o Nedbálkovi samotném. V budoucnu bych chtěl ještě dodat kapitolu, která by popisovala život na našem gymnáziu za války.

Ve své práci jsem si položil tyto otázky: jaký člověk byl František Nedbálek, jak konkrétně se odehrávala jeho odbojová činnost, jak vznikla Obrana národa ve Valašském

Meziříčí a jací byli lidé, kteří našli odvahu se do odboje zapojit. A v neposlední řadě mě také zajímalo, co se dělo s rodinou Františka Nedbálka po jeho zatčení.

1 Obrana národa, její cíle a organizační struktura

Obrana národa (dále ON) byla česká odbojová organizace, sdružující především bývalé vojáky a státní zaměstnance. Jejich cílem bylo vybudovat podzemní armádu, která by na pokyn zahraničního vedení vystoupila z ilegality a ovládla protektorát. Vzhledem k Mnichovské dohodě totiž nebylo jisté, zda budou západní mocnosti nakloněny obnovení ČSR v předválečných hranicích. Mezi jejich další činnosti patřilo získávání zbraní, zpravodajská činnost a převody jednotlivců přes hranice, nejprve do Polska a po vypuknutí druhé světové války a neprodyšném uzavření polské cesty přes česko-slovenskou hranici do Maďarska a Jugoslávie. Právě tyto převody jsou nejvýznamnějším a trvalým přínosem odbojovému hnutí. Nenahraditelnou roli při tom sehráli také čeští, slovenští a maďarští železničáři.

Obrana národa si do budoucna kladla za cíl odstranit v obnovené republice některé nedostatky prvorepublikového parlamentního systému, omezit počet stran, provést částečné znárodnění. Z politiků věřili především prezidentu Benešovi.

„Počet politických stran bude omezen. Postavení a funkce politických stran budou upraveny tak, aby byla umožněna lepší demokratizace veřejného života, větší vliv občanstva na vedení státu, zamezena politická korupce a omezena moc sekretariátů politických stran. Předmnichovští vůdcové politických stran, kompromitovaní Mnichovem, nebudou postaveni na vedoucí místa ani v odboji, ani po válce.“³

Obrana Národa vznikla už v roce 1939, krátce po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava. Zakladateli byli generálové Josef Bílý, Sergej Ingr a Sergej Vojciechovský. Organizace víceméně kopírovala vojenskou strukturu bývalé československé armády a vyznačovala se stejným stupněm propracované organizace. Členové vedení však podcenili konspirační stránku věci a navíc vycházeli z předpokladu, že brzy vypukne válka a že

---

³ LÁŠEK, Radan, *Obrana národa 1939–1945*. © 2011 [cit. 20. 3. 2014] Dostupné na WWW: <<http://www.codyprint.cz/obrana/index.html>>

Německo bude Anglií a Francií rychle poraženo. Proto se jim gestapo dostalo na stopu už na konci roku 1939 a ve dvou vlnách (začátek a konec roku 1940) pozatýkalo většinu prvního vedení.

<i>Velitel</i>	<i>Generál Bohuslav Všetička</i>
<i>Zástupce velitele</i>	<i>Generál Menzl</i>
<i>Náčelník štábu</i>	<i>Podplukovník Ladislav Kotík</i>
<i>1. adjutant štábu</i>	<i>Štábní kapitán Čestmír Jelínek</i>
<i>2. adjutant štábu</i>	<i>Kapitán Jaroslav Gardavský</i>
<i>Zpravodajství</i>	<i>Poručík Miroslav Černý</i>
<i>Radiospojení</i>	<i>Poručík Šolc</i>
<i>Zdravotnictví</i>	<i>Plukovník MUDr. Kuták</i>
<i>Výzbroj</i>	<i>Major Knapp</i>
<i>Doprava</i>	<i>Major Dokulil</i>
<i>Finance</i>	<i>Ředitel Kocman</i>
<i>Branná výchova</i>	<i>Podplukovník Stanislav Jizera</i>

Tabulka 1 Struktura zemského vedení Obrany národa Brno⁴

ON se dělí do čtyř vln nebo také garnitur. První garnitura, řízená generálem Josefem Bílým, připravila nejrozsáhlejší mobilizační plán, který počítal s nasazením až 90 000 mužů.⁵ Činnost první garnitury zahrnovala především shromažďování zbraní, vojenskou špionáž, převody přes hranice a rozšiřování protiněmeckých letáků. Tato první a nejvýznamnější garnitura však byla také kvůli své velikosti rychle odhalena a pozatýkána. Organizátoři dalších vln byli už opatrnější a více dbali na utajení, přesto do opravdového osvobození (Pražské povstání) v roce 1945 zasáhla až vlna čtvrtá.

⁴ SOKA Vsetín, Sbírká Antonína Macháně, nezpracováno, spis Odbojová organizace Obrana národa a Jindra na Valašsku.

⁵ LÁŠEK, Radan, *Obrana národa 1939–1945*. © 2011 [cit. 20. 3. 2014] Dostupné na WWW: <<http://www.codyprint.cz/obrana/index.html>>

Obrana národa byla rozdělena do několika organizačních úrovní. Nejvyšším velením bylo pražské Hlavní velitelství, pod které spadala tři zemská velitelství (Velká Praha, Čechy, Morava). Tyto byly dále rozděleny na jednotlivá krajská nebo také oblastní velitelství (na Moravě například Moravská Ostrava) a pod nimi byly okresní organizace. Okresní velitelé pak dosazovali velitele úseků, tj. obcí, kteří měli organizovat jednotlivé čety.

1.1 Vznik Obrany národa v okrese Valašské Meziříčí

Pro pochopení událostí okolo vzniku ON ve Valašském Meziříčí je třeba nastínit stručný obraz vytváření různých odbojových struktur ve městě. Už před aktivizací prvních důstojníků spojených s Obranou národa zde začalo vznikat několik odbojových skupin.

Do Valašského Meziříčí nastoupil 28. 10. 1939 nový okresní hejtman Dr. Květoslav Růžička. Přišel z Jeseníku, tedy z okupovaných Sudet, a věděl z vlastní zkušenosti, co je to nacistické Německo, takže očekával další a větší problémy.⁶ Znepokojený vývojem událostí v republice a později v protektorátu byl i četnický vrchní strážmistr Rudolf Čuda, za první republiky příslušník SOS⁷ na Hlučínsku. Začal tedy spolu se svým přítelem praporčíkem Františkem Benešem dávat dohromady ty z místních četníků, kterým důvěřoval.⁸ O půlnoci 15. března 1939 byl Čuda volán na okresní hejtmanství, kde jej Růžička informoval o právě došlých zprávách z Prahy. Německá vojska postupují republikou a rozkazy znějí: neklást odpor. Po dohodě společně spálili citlivé politické a zpravodajské spisy, a to jak na okresním úřadě, tak na četnické stanici, a začala vzájemná spolupráce obou mužů. K Čudově organizaci se přidali i někteří místní úředníci.⁹ Růžička jako nejvyšší český státní úředník v okrese však musel být velice opatrný, neboť byl pod bedlivým dohledem Němců.

Na jaře roku 1939 se začala v prostředí Župy Valašské Františka Palackého ve Valašském Meziříčí¹⁰ utvářet také odbojová organizace Sokola Jindra, o což se zasloužili především župní náčelník Jan Šrubař, Stanislav Indruch a také ředitel gymnázia Franti-

---

⁶ SOkA Vsetín, Sběrka rukopisů, Paměti vrchního četnického strážmistra Jana Smutka.

⁷ Stráž obrany státu byla organizace založená ve třicátých letech v ČSR, aby podpořila finanční stráž při ochraně hranic státu. Tvořili ji členové finanční stráže, četnictva a státní policie.

⁸ Z paměti strážmistra Rudolfa Čudy vyplývá, že většině četníků okresu se dalo věřit. Jednou z výjimek byl Josef Kuchař, který se za války přidal ke gestapu jako Joseph Koch. Podle zpráv od zadržených na něj velice dobře sedělo úsloví: *Poturčenec horší Turka*.

⁹ Soukromý archiv autora, pozůstalost po profesoru Františku Vlkovském, Paměti vrchního četnického strážmistra Rudolfa Čudy.

¹⁰ Sokolská Župa Valašská Františka Palackého ve Valašském Meziříčí zahrnovala oblast Bylnice, Valašské Klobouky, Vizovice, Bystřice pod Hostýnem, Vsetín, Frenštát, Frýdlant nad Ostravicí a Valašské Meziříčí samotné. Počet členů byl asi 6 500.

šek Nedbálek. Sokolský přínos v této době spočíval zejména v podpoře branné výchovy a výcviku a jejich uplatnění v činnosti Sokola.¹¹

V květnu 1939 se velitel ON v Moravské Ostravě (oblast Morava-východ), podplukovník Edmund Klimek, vydal na cestu po své oblasti a v jednotlivých okresech dosazoval spolehlivé důstojníky jako okresní velitele. Okresním velitelem pro okres Valašské Meziříčí jmenoval majora Ladislava Jeřábka z Křivého.¹² Ten měl v okrese začít budovat organizaci, která by byla zapojena do celoprotektorátní struktury ON. Jeřábkovým pomocníkem se stal profesor matematiky na učitelském ústavu ve Valašském Meziříčí Vojtěch Šobora z Lešné.¹³ Dalším důležitým spolupracovníkem se stal úředník nemocenské pojišťovny a předseda sociální demokracie ve Valašském Meziříčí František Janyška.

V červnu 1939 rovněž vznikla železničářská organizace pod vedením lékaře Dr. Vladimíra Pácla. Její ustavující schůze v restauraci Nový svět ve Valašském Meziříčí se zúčastnil také divizní generál Vojtěch Luža.¹⁴ Díky strategické poloze Valašského Meziříčí jako křižovatky a zároveň brány na východ měla jejich železničářská organizace značné možnosti.¹⁵

Další skupina odbojářů, tentokrát to byli především zaměstnanci skláren, vznikla pod vedením Ing. Evžena Hrabovského. Ten byl ale 8. července zatčen gestapem pro údajnou sabotáž. Nepodařilo se však nic prokázat, proto jej po několika týdnech propustili.¹⁶

V létě 1939, v souvislosti se změnami, které proběhly v krajském vedení Obrany národa v Moravské Ostravě,¹⁷ přijel do Valašského Meziříčí štábní kapitán Ladislav Mácha. Zjistil, že major Jeřábek nedosáhl očekávaných výsledků, a požádal tedy na doporučení

---

¹¹ SOkA Vsetín, Sbírká Antonína Macháně, nezpracováno, spis Odbojová organizace Obrana národa a Jindra na Valašsku.

¹² Křivé bylo spojeno s Brnovem v roce 1960 jako Podlesí, dnes místní část Valašské Meziříčí-Podlesí.

¹³ Obec Lešná leží asi 7 kilometrů od Valašského Meziříčí.

¹⁴ Bývalý legionář, divizní generál Vojtěch Luža, za první republiky zemský vojenský velitel v Brně. Za protektorátu zapojen do odboje. Vojenský velitel Rady tří. Zahynul 2. 10. 1944 při přestřelce s protektorátními četníky v Hřišti u Přibyslavi. In memoriam povýšen na armádního generála.

¹⁵ SOkA Vsetín, Sbírká Antonína Macháně, nezpracováno, spis Odbojová organizace Obrana národa a Jindra na Valašsku.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Ladislav Mácha vystřídal ve vedení krajské organizace pplk. Edmunda Klímka, kvůli neshodám ohledně výstavby organizace a Klímkovu pomalému tempu.

krajského velitele ON generála Václava Ždímalu ředitele Františka Nedbálka, aby se stal okresním velitelem vznikající organizace.¹⁸ Nedbálek odmítl a novým velitelem ON v okrese Valašské Meziříčí byl jmenován 33letý nadporučík Václav Zborník. Byl tou dobou ve výslužbě jako velká část bývalých československých vojáků a pracoval na Okresním úřadě ve Valašském Meziříčí na školském referátu.¹⁹

Na podzim roku 1939 došlo na popud Dr. Květoslava Růžičky k prvnímu jednání mezi jednotlivými organizacemi. Na schůzce v Lidovém domě, které se účastnili i členové ostravského vedení ON, došlo ke spojení sokolské, úřednické, železničářské a četnické skupiny a jejich začlenění do organizace Obrany národa s Václavem Zborníkem jako okresním velitelem.²⁰ ON byla rychle dobudována, jednotlivé úseky obsazeny.²¹

Okresní velitel	nadporučík Václav Zborník
Věci politické a civilní správa	Dr. Květoslav Růžička a profesor František Nedbálek
Motorismus	profesor Vojtěch Šobora
Zbraně	Jan Šrubař
Zpravodajství	František Janyška
Bezpečnost	vrchní strážmistr Rudolf Čuda
Zdravotnictví	MUDr. Vladimír Pácl
Zásobování	štábní kapitán Valentin Chalupa

Tabulka 2 Vedení organizace Obrana národa v okrese Valašské Meziříčí²²

¹⁸ Soukromý archiv autora, pozůstalost po profesoru Františku Vlkovském, Obžalovací spis gestapa proti členům oblastního vedení Obrany národa.

¹⁹ Dnešní školský odbor.

²⁰ SOkA Vsetín, Sbirka Antonína Macháně, nezpracováno, spis Odbojová organizace Obrana národa a Jindra na Valašsku.

²¹ Obrana národa byla budována tzv. rámcově. To znamená, že sice byly ustanoveny jednotlivé prapory, oddíly a čety, ale o svém zapojení do nich věděli většinou jen jejich velitelé. Počítalo se s tím, že v případě potřeby oddíly rychle doplní z osob vytipovaných jednotlivými vedoucími. Naneštěstí si v raných fázích některé okresy pořizovaly písemné seznamy všech členů, tedy i těch, kteří teprve měli být zapojeni v případě převratu. Mnoho lidí tak bylo zadrženo gestapem, aniž by dělali něco protistátního.

²² SOkA Vsetín, Sbirka Antonína Macháně, nezpracováno, spis Odbojová organizace Obrana národa a Jindra na Valašsku.

1.2 Vedení Obrany národa v okrese Valašské Meziříčí a její hlavní aktivity

Po ustavení organizace se její členové zaměřili především na shánění dalších zbraní, shromažďování zpráv vojenského²³ i hospodářského charakteru (mzdy, zdražování, nedostatky materiálu, zdržování prací atp.)²⁴ a prováděli převody lidí prchajících přes hranice, ať už ukrytých ve vlacích (železničářská složka doktora Pácla), nebo přechody přes hory (Sokol) například přes Bílý kříž. Pokračovalo se také v protiněmecké propagační činnosti.²⁵ K významným organizátorům převodů přes hranice patřil kromě Václava Zborníka i učitel Ludvík Buš z Horní Bečvy.²⁶ K významným osobnostem, které přešly hranice za pomoci zdejších odbojářů, patřil například letec František Fajtl (1939).²⁷ V rodišti Františka Nedbálka ve Velkých Těšanech se také traduje, že se Nedbálek podílel na odchodu Msgre. Jana Šrámka z protektorátu.²⁸

Úlohou četnictva zapojeného do odboje bylo hlavně mást gestapo a německé orgány, maskovat a bagatelizovat činnost odbojářů.²⁹

---

²³ Tato činnost se vystupňovala v létě 1939, v souvislosti s očekávaným napadením Polska.

²⁴ Hospodářskou výzvědnou činnost měli na starost především úředníci.

²⁵ NEKUDA, Vladimír, ed. *Okres Vsetín: Rožnovsko - Valašskomeziříčsko - Vsetínsko*. Vyd. 1. Valašské Meziříčí: Hvězdárna Valašské Meziříčí, 2002. 963 s., [36] s. barev. obr. příl. Vlastivěda moravská. Řada topografická; sv. 68. ISBN 80-7275-024-0., str. 276. Jedním z protiněmeckých letáků, které se ve Valašském Meziříčí objevily, byly například ty, které se otíraly o Vůdce: „*Jen počkej, natěrači.*“

²⁶ Bušova trasa vedla přes Slovensko do Maďarska. Pro převod jedné osoby bylo potřeba tři set korun. Sto pro českého železničáře, sto pro slovenského, sto pro maďarského. Tímto způsobem unikli například už gestapem stíhaní Zborníkovi spolupracovníci, poručík Jan Fajkus a nadporučík Josef Strnadel.

²⁷ NEKUDA, Vladimír, ed. *Okres Vsetín: Rožnovsko - Valašskomeziříčsko - Vsetínsko*. Vyd. 1. Valašské Meziříčí: Hvězdárna Valašské Meziříčí, 2002. 963 s., [36] s. barev. obr. příl. Vlastivěda moravská. Řada topografická; sv. 68. ISBN 80-7275-024-0.2002 str. 277.

²⁸ Jisté je, že Obrana národa se na útěku podílela a že Šrámek s Hálou prchali z Ostravy-Michálkovic uhelným vlakem do Polska v červenci 1939. Existuje však několik rozličných líčení cesty do Frydlantu nad Ostravicí, odkud odjeli do Ostravy. Cesta vedla buď z Prahy přes Olomouc, nebo z Brna a organizoval ji Vladimír Čermák, člen Obrany národa. Přesné podrobnosti nejsou známy, na přípravě obou cest (z Olomouce či Brna) se mohla podílet Obrana národa – byla to jistě plánovaná akce. Vzhledem k autorovým informacím o stavu ON ve Valašském Meziříčí v létě 1939 je však méně pravděpodobné, že by se do útěku mohla rodící se organizace nějak zapojit.

Citace knihy: TRAPL, Miloš, KONEČNÝ, Karel a MAREK, Pavel. *Politik dobré vůle: život a dílo msgre. Jana Šrámka*. Vyd. 1. V Praze: Vyšehrad, 2013. ISBN 978-80-7429-345-0271, str. 272.

²⁹ Soukromý archiv autora, pozůstalost po profesoru Františku Vlkovském, Paměti vrchního četnického strážmistra Rudolfa Čudy.

Jedním z nejdůležitějších úkolů bylo shromažďování zbraní, protože ON sice byla relativně početná, zbraní byl ale kritický nedostatek. Tímto úkolem se zabývali Jan Šrubař, František Janyška, Václav Zborník a Rudolf Čuda. Právě Čudovi se například podařilo zajistit nikde nevidovanou výzbroj rozpuštěné Stráže obrany státu.³⁰ Vojákům 40. pluku se také povedlo část zbraní ukrýt na různých místech v okolí města. Ve sklepě učitelského ústavu, kde dočasně bydleli také vyhnanci ze Sudet, byla ukrytá další zásoba. Vítaným příspěvkem bylo také asi 75 kg dynamitu, což opatřila učitelka Milada Šimčíková od podnikatele Františka Kerleho, majitele kamenolomu v Zašové.³¹ V Husově ulici tento materiál Šimčíková³² po částech předávala Vojtěchu Šoborovi a Františku Janyškovi, který navíc získával granáty ze Zbrojovky v Jablůnce.³³

Finance na nákup zbraní, opatrování falešných dokladů pro stíhané a později také na podporu zatčených rodin získávala organizace jednak sbírkami, ale také díky spolupráci členů některých finančních ústavů například ředitele Městské spořitelny Antonína Moravce.³⁴

Neštěstí Obrany národa spočívalo v podcenění gestapa a nedostatečné snaze o utajení, takže, když bylo rozkryto zemské vedení ON v Brně,³⁵ byla rychle odhalena i podřízená velitelství. První vlna zatýkání gestapem propukla už na začátku roku 1940 – v lednu byl zatčen předseda sociální demokracie ve Valašském Meziříčí a člen ON František Janyška, krátce po něm okresní velitel Václav Zborník a MUDr. Vladimír Pácl. Na kon-

---

³⁰ Soukromý archiv autora, pozůstalost po profesoru Františku Vlkovském, Paměti vrchního četnického strážmistra Rudolfa Čudy.

³¹ Kamenolom původně patřil jejímu otci Josefu Šimčíkovi.

³² Při přenosu jedné zásilky málem došlo k prozrazení. K Šimčíkové se na ulici přidal gestapák Koch (viz výše) a protože měli stejnou cestu, nabídl jí, že jí vezme aktovku s dynamitem. Dost se divil, proč je aktovka tak těžká, ale pohotová učitelka mu namluvila, že jsou to školní sešity, které si nese domů k opravě.

³³ Soukromý archiv autora, pozůstalost po profesoru Františku Vlkovském, Paměti Milady Šimčíkové.

³⁴ SOKA Vsetín, Sbírká Antonína Macháně, nezpracováno, spis Odbojová organizace Obrana národa a Jindra na Valašsku.

³⁵ V Brně byla organizace rozkryta díky zatčení vedoucího mládežnické složky v Obraně národa nazvané NHPM (Národní hnutí pracující mládeže) Františka Šmída. Po tvrdých výsleších nakonec Šmíd organizaci vyzradil, což odstartovalo vlnu zatýkání po celé Moravě. Byl poslán do koncentračního tábora, ale o dva roky později z vlastní iniciativy vstoupil do služeb gestapa a od počátku roku 1943 působil jako konfident pod krycím jménem Velký Franta. Byl zastřelen Čestmírem Podzemným ze skupiny Michala Malíka 7. 2. 1945, když byla odhalena jeho udavačská činnost. Viz SOKA Vsetín, Sbírká Antonína Macháně, nezpracováno, spis Odbojová organizace Obrana národa a Jindra na Valašsku.

ci roku 1940 byl pozatýkán zbytek vedení ON – František Nedbálek, Arnošt Žídek³⁶ a velitel sokolského úseku župní náčelník Jan Šrubař.

Účast členů Sokola v Obráně národa uspíšila jeho zrušení, ačkoli by tato vlastenecká organizace byla stejně rozpuštěna, neboť její účel byl v naprostém rozporu s plány Třetí říše s územím Čech a Moravy. Likvidace vojenské složky vedla k aktivizaci zbývajících Sokolů v organizaci Jindra pod vedením Stanislava Indrucha. Jejich cíle se změnily, když si uvědomili, že válka nebude několikaměsíční záležitost, a tak se zaměřili spíše než na přípravu vojenského povstání na pomoc a ukrývání stíhaných, převody a získávání informací pro londýnskou exilovou vládu.³⁷

Pokud máme informace o členech Obrany národa z hlediska profesí, byli to především vojáci, učitelé, úředníci, železničáři, tedy zejména státní zaměstnanci. Z hlediska zastoupení politických stran je doložena řada sociálních demokratů (předseda organizace rozpuštěné sociálnědemokratické strany v okrese Valašské Meziříčí František Janyška a jím přivedení bývalí sociální demokraté z okolních obcí: Volek, Černoch, Dobiáš, Ondruch, Gelnar, Janiš nebo také profesor učitelského ústavu Vojtěch Šobora, národní socialista František Nedbálek a také komunista Otakar Turek, který se do činnosti organizace zapojil v roce 1939, přestože oficiální linie komunistické strany pod vlivem Stalinovy strategie a Paktu Ribbentrop-Molotov prosazovala v letech 1939–1941 neúčast komunistů na protifašistickém boji.

Odbojářům se sice podařilo ON velmi rychle ustavit a zorganizovat, ale nebyli ani zdaleka připraveni na brutální metody gestapa. První vlna zatýkání v protektorátu začala už na konci roku 1939. V okrese Valašské Meziříčí bylo zatčeno celkem 149 členů organizace, z nichž 25 už se nikdy nevrátilo. Z desetičlenného vedení, jak je uvádí tabulka v úvodu této kapitoly, osm odbojářů položilo život za vlast. Válku přežili pouze vrchní strážmistr Rudolf Čuda a štábní kapitán Valentin Chalupa. Na následky mučení zemřeli

---

³⁶ S Arnoštem Žídkem se počítalo jako s budoucím velitelem městské posádky.

³⁷ SOkA Vsetín, Sbirka Antonína Macháně, nezpracováno, spis Odbojová organizace Obrana národa a Jindra na Valašsku.

mnozí další, někteří, jako například učitelka Milada Šimčíková, sice válku přežili a vrátili se domů, ale s trvalým zdravotním postižením.³⁸

---

³⁸ Milada Šimčíková byla při výsleších podrobena surovému bití a utrpěla trvalé poškození nohou a dalších vnitřních orgánů.

1.3 Vedoucí činitelé Obrany národa v okrese Valašské Meziříčí

1.3.1 Ludvík Buš

*19. 4. 1913, †18. 5. 1945

Obrázek 1 Ludvík Buš

Narodil se dne 19. 4. 1913. Byl učitelem na Horní Bečvě a v organizaci fungoval jako spojka se Slovenskem. Se Slováky se jednalo mimo jiné o nákupu dalších zbraní, které měly být přeneseny přes hranici. Spolu s Václavem Zborníkem a Františkem Nedbálkem připravovali přechody přes hranice ve směru Slovensko-Maďarsko-Jugoslávie. Byl zatčen 29. března roku 1940. Zemřel těsně po skončení války, když 18. 5. 1945 podlehl následkům věznění v německém Straubingu.

1.3.3 Rudolf Čuda

*3. 6. 1894, datum úmrtí neznámé.

V roce 1939 vrchní strážmistr četnictva ve Valašském Meziříčí, Rudolf Čuda, působil jako četník v pohraničí a později patřil ke Stráži obrany státu (SOS). Do doby příchodu do Valašského Meziříčí sloužil v pohraničních oblastech – v roce 1938 na Hlučínsku, kde byl jeho velitelem podplukovník Edmund Klímek. Do Valašského Meziříčí přišel z pohraničí v roce 1938 jako mnoho dalších a byl provizorně ubytován v Lidovém domě.³⁹ Na začátku roku 1939 začal organizovat odbojovou organizaci četníků, která na-

---

³⁹ „Jelikož do Valašského Meziříčí se z odstoupeného území přistěhovalo mnoho našich lidí, nebylo zde bytů a bydlel jsem tudíž z laskavosti pana Kavana, správce Lidového domu, po 18 měsíců v jedné míst-

konec zahrnovala téměř všechny četnické stanice v okolí. Byl ve spojení s okresním hejtmanem Květoslavem Růžičkou i předsedou sociálních demokratů Františkem Janyškou, jemuž předal část zbraní, které byly na stanici uloženy. Jeho hlavním pomocníkem byl jeho dobrý přítel, četnický praporčík František Beneš. Čudovi četníci se na podzim roku 1939 zapojili do Zborníkem budované organizace, ale Čuda Václavu Zborníkovi plně nevěřil a také měl jako člen bezpečnostních složek lepší představu než ostatní o tom, jak by měla vypadat konspirace, takže s Obranou národa jednal buď on, nebo Beneš. Tento opatrný postup se vyplatil, protože, když byla organizace prozrazena, byli zadrženi pouze tři četníci (Čuda, Beneš a strážmistr Geryk z Krhové) a odsouzen byl jen Čuda. Prošel několika věznicemi: Uherské Hradiště, Brno, Wohlau-Vratislav. Povzbuzoval spoluvězně a díky českým pracovníkům věznic se pomocí tzv. motáků podařilo výpovědi částečně sjednotit a často také mnohé zatajit. Válku přežil a vrátil se do Valašského Meziříčí. O válce a odboji sepsal paměti.⁴⁰

1.3.3 František Janyška

*25. 4. 1895, †8. 1. 1943

Předseda sociální demokracie ve Valašském Meziříčí a otec dvou dětí. Pracoval jako úředník okresní nemocniční pokladny. V roce 1939 se zapojil do odbojového hnutí, později byl jedním z hlavních spolupracovníků okresního velitele Zborníka. Do Obrany národa přivedl mnoho bývalých členů sociální demokracie a v organizaci měl na starosti především hospodářskou špionáž a získávání zbraní. Informace, které získal, předával nadporučíku Eduardu Rubinovi, jenž je dále posílal do Moravské Ostravy. S ním též spolupracoval na výstavbě organizace v okolních obcích. Janyškovi se také dařilo získávat granáty ze Zbrojovky v Jablůnce. Byl zatčen roku 1940. Nelidské zacházení a mučení jej připravilo o rozum,

---

nosti Lidového domu, bývalé ženské věznice. Složený nábytek, manželka, pes můj Bojek - vše pohromadě a byl jsem rád, že mám střechu nad hlavou.“ z Paměti vrchního četnického strážmistra Rudolfa Čudy.

⁴⁰ Soukromý archiv autora, pozůstalost po profesoru Františku Vlkovském, Paměti vrchního strážmistra Rudolfa Čudy.

takže při soudním řízení musel být držen v kleci. Byl odsouzen k smrti a popraven 8. 1. 1943 ve Vratislavi.⁴¹

1.3.4 Milada Šimčíková

*26. 7. 1900, †30. 4. 1989

Obrázek 3 Milada Šimčíková Milada Šimčíková se narodila 26. července 1900 ve Stříteži nad Bečvou. Ve dvou letech ztratila matku a vyrůstala s otcem Josefem Šimčíkem. Milada Šimčíková byla evangelického vyznání a stala se aktivní členkou Sokola, patřila k výrazným osobnostem na scéně zdejšího sokolského divadla. Vystudovala učitelský ústav ve Valašském Meziříčí. Ve dvacátých letech se na doporučení svého učitele začala věnovat také zpěvu a v roce 1929 se stala poslední žačkou světoznámě české pěvkyně Emmy Destinové. Do odboje se zapojila přes Františka Janyšku a krajské vedení v Ostravě. Na začátku roku 1940 se u ní skrýval komunistický učitel Svatopluk Raška. Zatčen byl už v roce 1939, ale pro nedostatek důkazů ho propustili. Podruhé byl za pokračující politickou činnost uvězněn 7. 1. 1940. Podařilo se mu uprchnout a s pomocí Františka Janyšky získal úkryt u Milady Šimčíkové. Byl ale velmi neopatrný, a proto byl po udání konfidenty opět zadržen. Když byl zatčen, vyzradil i Šimčíkovou. Původně byla vyslýchána jen kvůli Raškovi, ale asi po půl roce bylo odhaleno její spojení s ON a byla konfrontována s Františkem Janyškou. Navzdory hroznému mučení, jehož následkem měla doživotně jednu nohu chromou, se nepřiznala a u soudu ve Vratislavi jí byl vyměřen jen jeden rok vězení. Nakonec skončila v koncentračním táboře v Ravensbrücku. Přežila a 23. května 1945 se vrátila do Valašského Meziříčí. Po válce se kvůli zmrzačené noze nevrátila k učitelské profesi, ale věnovala se

⁴¹ Soukromý archiv autora, pozůstalost po profesoru Františku Vlkovském, Obžalovací spis gestapa proti Františku Janyškovi.

především zpěvu (koncertovala například ve Vídni v Dorotejském chrámu). Zemřela svobodná ve věku 89 let.⁴²

1.3.5 Václav Zborník

*8. 7. 1908, †27. 10. 1942

Obrázek 4 Václav Zborník

Nadporučík československé armády, narodil se 8. 7. 1908 v Písku. Služba jej zavedla na posádku ve Valašském Meziříčí, kde působil v letech 1934, 1935 a pak od začátku roku 1938 až do demobilizace. Poté pracoval na okresním úřadě ve Valašském Meziříčí na školském referátu. V létě 1939 byl získán Ladislavem Máchou pro organizaci ON a na říjnové schůzce zástupců místních skupin byl ustaven okresním velitelem. 33letý Zborník se energicky vrhl do získávání zbraní, zpráv a dalších členů. Měl spojení s Ostravou i Prahou. Mnoho záležitostí probíral se starším ředitelem gymnázia Nedbálkem a v Nedbálkově bytě se často scházel s různými členy organizace. V prosinci roku 1939 začalo být jasné, že gestapo je ON na stopě. Došla zpráva, že byl zatčen podplukovník Klímek v Ostravě. V lednu byl zatčen Janyška, krátce po něm Jeřábek a Šobora. Zborník ležel v té době doma s chřipkou. Byl zatčen a odvezen do Uh. Hradiště, kde se rozjelo první kolo výslechů. Z některých pramenů vyplývá, že je možné, že Zborník výslech nevydržel a svědčil. Ještě méně fakty podložená je informace, že mluvila jeho žena. Ať už to bylo jakkoliv, Zborník byl odsouzen za přípravu velezrady a popraven dne 27. 10. 1942 v Berlíně.

---

⁴² Soukromý archiv autora, pozůstalost po profesoru Františku Vlkovském, Paměti Milady Šimčíkové.

1.3.6 Jan Šrubař

*17. 12. 1885, †7. 2. 1943

Obrázek 5 Jan Šrubař

Náčelník Župy Valašské Františka Palackého ve Valašském Meziříčí, člen náčelnictva České obce sokolské a otec sedmi dětí se narodil 17. 12. 1885 ve Frenštátě pod Radhoštěm. Byl vyučený zámečnický a nadšený organizátor Sokola. V květnu roku 1939 začal spolu s Františkem Nedbálkem a Stanislavem Indruchem budovat sokolské odbojové hnutí podle pokynů náčelnictva z Prahy. Sokolská skupina byla v říjnu začleněna do okresní organizace ON. Šrubař se podílel na ukrývání a shromažďování zbraní a také na převodech pronásledovaných na Slovensko. Jan Šrubař byl zatčen ve druhé vlně zatýkání na Valašskomeziříčsku a odsouzen za velezradu. Do zdi své cely mezi tvrdými výslechy sám vyškrábal svůj epitaf: *Trpěl Šrubař*. Zemřel na následky mučení před tím, než mohl být popraven.⁴³

---

⁴³ SOKA Vsetín, Sbirka Antonína Macháně, nezpracováno, spis Odbojová organizace Obrana národa a Jindra na Valašsku. Také ABS Praha, fond Německé soudy v říši, 141-247-1 – spis František Nedbálek.

1.3.7 Květoslav Růžička

*28. 8. 1889, †4. 11. 1942

Obrázek 6 Květoslav Růžička

musel být ale velice opatrný. O jeho zapojení zřejmě vědělo jen málo lidí, protože k jeho zatčení došlo až 8. 11. 1941. Byl převezen do koncentračního tábora Oranienburgu, kde 4. 11. 1942 podlehl fyzickému strádání.

Okresní hejtman Květoslav Růžička se narodil 28. 8. 1889 v Kroměříži. Studoval stejně jako František Nedbálek na tamním gymnáziu. Okresním hejtmanem byl i v Jeseníku, tehdejší Frývaldově. Okresním hejtmanem ve Valašském Meziříčí se stal v roce 1939. Se znepokojením sledoval změny v okleštěném Československu v období druhé republiky a začal organizovat spolehlivé občany. Byl ve spojení také s vrchním strážmistrem Čudou a angažoval se při spojování místních skupin do ON. Kvůli své vysoké funkci

1.3.8 Vojtěch Šobora

*1. 4. 1908, †8. 1. 1943

Obrázek 7 Vojtěch Šobora

Profesor na učitelském ústavu, absolvent Karlovy univerzity v oboru matematika/fyzika. Vojtěch Václav Šobora žil v Lešné s manželkou Olgou a dvěma syny Lumírem a Bronislavem. Byl členem sociální demokracie a za první republiky sloužil u dragounských oddílů. Byl dobrý řidič, u československého vojska působil u motorizované divize.⁴⁴ Na jaře 1939 spolu s majorem Ladislavem Jeřábkem začal organizovat ON, na podzim po sloučení místních skupin byl ustanoven referentem pro motorismus. Zadržen v první vlně zatčených ve Valašském Me-

⁴⁴ Pro potřeby Obrany národa zakoupil za 40 000 Kč automobil od uprchlého učitele Dalibora Jaňka.

ziřící. Byl odsouzen pro velezradu a popraven společně se svým spolupracovníkem Františkem Janyškou 8. 1. 1943 ve Vratislavi.⁴⁵

---

⁴⁵ ABS Praha, fond Německé soudy v říši, 141-244-11 – spis Vojtěch Šobora.

2 František Nedbálek (1889–1943)

„Jako ředitel byl skutečně na svém místě. Neovládal toliko svůj obor, ale rozuměl také oborům jiným. Měl neobyčejně dobrý postřeh, takže všude viděl přednosti i závady. V jednání s profesory byl kolegiální, skutečný primus inter pares, jak si představujeme demokratického ředitele. Přitom však dovedl trvat na požadavcích, které považoval za správné. Spolupráce s ním byla radostná, protože byl povahy veselé a přívětivé.“⁴⁶

2.1 Život a kariéra Františka Nedbálka před příchodem na Státní reálné gymnázium ve Valašském Meziříčí (1889–1937)

František Nedbálek se narodil 26. srpna roku 1889 ve Velkých Těšanech, v obci nacházející se asi deset kilometrů od Kroměříže, rodičům Františku Nedbálkovi a Veronice rozené Valachové.⁴⁷ Jeho otec byl řezníkem v Kroměříži. Byl druhorozeným synem, nejstarší bratr se jmenoval Antonín.⁴⁸ Mezi dalšími sourozenci byla nejméně jedna sestra.⁴⁹ Vzhledem k většímu počtu dětí nebyla rodina asi příliš zámožná, navíc ve dvacátých letech už byl Nedbálkův otec vážně nemocen, proto nemohl provozovat svou živnost v Kroměříži.⁵⁰ V roce 1901 zahájil dvanáctiletý František studium na českém gymnáziu v Kroměříži a ukončil je maturitou s vyznamenáním 8. 6. 1908.⁵¹ Ve studiu pokračoval na Karlově Univerzitě v letech 1908–1912. Studoval nejprve matematiku

---

⁴⁶ DAVID, Bohumír: *Za ředitelem Františkem Nedbálkem* In: Památník Palackého státního reálného gymnázia ve Valašském Meziříčí 1861-1946, Valašské Meziříčí, 1946, s. 16.

⁴⁷ Otec se narodil 26. června 1858 v Kroměříži a matka 24. února 1862 ve Velkých (tehdy Hrubých) Těšanech. SOKA Kroměříž, Popisný arch ke sčítání obyvatelstva z 31. 12. 1890.

⁴⁸ Popisný arch ke sčítání obyvatelstva z 31. 12. 1890. Podle nedoložených informací z místa bydliště byla nakonec rodina velice početná, Nedbálkovi měli údajně deset dětí. Informace poskytl pan Ing. Strašák, kronikář obce Velké Těšany.

⁴⁹ ABS Praha, fond Německé soudy v říši, 141-247-1 – spis František Nedbálek.

⁵⁰ MZA Brno, fond G 212 Spisy osobní a pensijní (dále G212), Spis Jarmila Nedbálková, žádost Zemské školní radě o poskytnutí výpomoci při stěhování profesora Františka Nedbálka z Lipníku do Kroměříže v roce 1925.

⁵¹ SOKA Kroměříž, fond Gymnázium Kroměříž, B – E 1 187, inv. číslo 165, karton 12 (dále SOKA Kroměříž, fond Gymnázium, František Nedbálek). Protokol o maturitní zkoušce viz příloha číslo 1.

a fyziku, ale pak změnil studijní obor a v roce 1914 úspěšně složil na filozofické fakultě závěrečné zkoušky z českého jazyka a francouzštiny.⁵²

Dne 11. února 1915 narukoval do rakouské armády, na frontu byl nasazen v lednu 1916. Jako příslušník 3. pěšího pluku bojoval na ruské a italské frontě v hodnosti nadporučíka.⁵³ O jeho válečných zážitcích nebyly doposud zjištěny žádné podrobnější informace, usuzují však, že prošel válkou bez vážnějšího zranění, což bylo veliké štěstí, protože 3. pluk absolvoval v průběhu války velice těžké boje. V roce 1915 byl tento pluk nejprve nasazen na ruské frontě v Haliči a také na srbské frontě, následně na rakousko-italské hranici. Od léta 1916 byl pluk znovu vyslán do boje na ruské frontě proti Brusilovově ofenzívě. Později se jeho vojáci účastnili bojů v Itálii a v Rumunsku a v listopadu 1918 se 3. pluk vrátil do Československa.⁵⁴ František Nedbálek bojoval jako rakouský voják velmi statečně a postupně obdržel několik rakouských vyznamenání: Velkou a malou stříbrnou medaili za statečnost, Signum laudis a Karlův vojenský kříž.⁵⁵ Jeho služba v armádě skončila 28. 10. 1918, ale krátce po skončení války se jako důstojník 3. pěšího pluku zúčastnil tažení na Slovensko (od 3. 7. do 31. 8. 1919).⁵⁶ Následně byl povýšen do hodnosti kapitána v záloze a přidělen k 31. dělostřeleckému pluku v Jincích.⁵⁷

Po propuštění z armády nastoupil 1. 1. 1919 jako zatímní profesor na gymnázium v Mělníku v Čechách (dnešní Gymnázium Jana Palacha), kde ale působil necelých devět měsíců. Od 16. 9. 1919 se stal profesorem České zemské vyšší reálky v Lipníku nad Bečvou, tam také 1. září 1920 získal jako profesor definitivu. V Lipníku pracoval do roku 1925 a pak byl na vlastní žádost přeložen na Státní reálné gymnázium v Kroměříži, kde učil až do roku 1936.⁵⁸

Jako každý středoškolský učitel a státní zaměstnanec procházel pravidelně hodnocením úrovně své práce se záznamem výsledků do tzv. Kvalifikační tabulky. U učitelské pro-

---

⁵² G212 Spis Jarmila Nedbálková.

⁵³ G212 Spis Jarmila Nedbálková.

⁵⁴ ŠOBORA René, Valaši ve Velké Válce, In: Sborník Státního okresního archivu Vsetín II/2008, str. 14.

⁵⁵ ABS Praha, fond Německé soudy v říši, 141-247-1 – spis František Nedbálek.

⁵⁶ SOKA Kroměříž, fond Gymnázium, František Nedbálek.

⁵⁷ G212 Spis Jarmila Nedbálková.

⁵⁸ G212 Spis Jarmila Nedbálková.

fese se hodnotilo několik kategorií zahrnujících dosažené vzdělání a další průběžné vzdělávání, úroveň pedagogické a didaktické práce se žáky i komunikace s kolegy a veřejností, svědomitost v práci i dosažené výchovné a vzdělávací úspěchy i chování. Celkově byl František Nedbálek od počátku své učitelské kariéry hodnocen velmi dobře a podle průběžných posudků se také v průběhu let jako učitel zdokonaloval.⁵⁹ Osobní spis také dokládá, že potřeboval zajistit rodinu a možná i podpořit početné sourozence, takže průběžně vyučoval řadu nadúvazkových hodin a některé hodiny češtiny učil i mimo kroměřížské gymnázium.⁶⁰

Kromě intenzivní výuky se aktivně snažil doplňovat a rozšiřovat si své vlastní znalosti. Jako učitel francouzského jazyka požádal dvakrát o studijní stipendium do Francie. V roce 1927 získal od ministerstva školství 3 000 korun, naopak v roce 1932 byla jeho žádost zamítnuta pro nedostatek prostředků. V roce 1927 tak mohl úspěšně absolvovat čtyřtýdenní jazykový kurz na Univerzitě v Poitiers spojený s návštěvou památek Paříže a zámků na Loire.⁶¹

Obrazu aktivního a schopného středoškolského profesora odpovídá i jeho snaha o kariéerní postup. Dne 21. 3. 1935 byla Zemské školní radě předložena jeho žádost o místo ředitele na Masarykově státním československém gymnáziu ve Vsetíně, tam však neuspěl.⁶²

Dne 15. 6. 1920 se oženil s Jarmilou Herrmannovou (narozenu v Místku 19. 9. 1900) a v době pobytu v Lipníku se jim narodili dva synové: Jaromír – 18. 8. 1921 a Vladimír – 3. 1. 1924. Finanční situace rodiny se dvěma malými dětmi nebyla asi úplně jednoduchá, jak můžeme soudit z informací v učitelském spisu, kde je doložena žádost Zemské školní radě o výpomoc z 2. prosince 1925 – uhrazení alespoň části nákladů na stěhování z Lipníka do Kroměříže.⁶³

„Podle přiložené zprávy ředitelství státní reálky v Lipníku profesor František Nedbálek v posledních třech letech nedostal výpomoci. Profesor Nedbálek je ženat a má dvě děti,

---

⁵⁹ SOKA Kroměříž, fond Gymnázium, František Nedbálek.

⁶⁰ SOKA Kroměříž, fond Gymnázium, František Nedbálek.

⁶¹ Tamtéž

⁶² Tamtéž

⁶³ G212 Spis Jarmila Nedbálková.

*jedno čtyřleté a jedno dvouleté. Manželka jeho byla dcera nájemce hostince v Lipníku nepřilíš zámožného. Otec jeho má několik dětí, byl řezníkem v Kroměříži, ale již několik let živnost neprovozuje, jsa těžce nemocen. Má menší dům v Kroměříži. Profesor Nedbálek sám asi soukromého jmění nemá, neboť vyučuje mnoha přespočetným hodinám, aby si přivydělal (9 filologických). Vyučuje velmi svědomitě a pečlivě. Proto ředitelství navrhuje, aby mu útraty stěhovací byly hrazeny buď zcela anebo aspoň z polovice.*⁶⁴

Ve 30. letech se také zapojil do politického života, neboť se roku 1930 stal členem české národně socialistické strany. K jeho dalším aktivitám patřila činnost v Sokole, kam vstoupil už v roce 1912 a po příchodu do Valašského Meziříčí působil od roku 1938 jako župní jednatel Župy Valašské Františka Palackého ve Valašském Meziříčí.⁶⁵

2.2 Příklad a první léta Nedbálkova působení ve Valašském Meziříčí

Dne 30. dubna 1936 byl vypsán konkurz na místo ředitele Státního reálného gymnázia ve Valašském Meziříčí. Ve stanovené lhůtě do 15. června 1936 bylo podáno 31 žádostí, avšak jeden z žadatelů, Josef Kramář, středoškolský profesor z Brna, svou žádost stáhl. I tak byla konkurence 30 zájemců velice silná. Zemská školní rada podle své zprávy z 2. července 1936 navrhla ke jmenování tři kandidáty, přičemž na třetí místo byl zařazen František Nedbálek.⁶⁶ K jeho jmenování ředitelem došlo prezidentským dekretem ze dne 4. 3. 1937.⁶⁷

František Nedbálek se i s manželkou a dvěma syny, (čtrnáctiletým Jaromírem a dvanáctiletým Vladimírem) přestěhoval do Valašského Meziříčí do ředitelského bytu v budově gymnázia a 1. 4. 1937 nastoupil na Státní reálné gymnázium Františka Palackého.

---

⁶⁴ G212 Spis Jarmila Nedbálková.

⁶⁵ ABS Praha, fond Německé soudy v říši, 141-247-1 – spis František Nedbálek.

⁶⁶ G212 Spis Jarmila Nedbálková.

⁶⁷ Tamtéž

Stal se jeho šestým ředitelem. Ve funkci vystřídal Dr. Karla Bořeckého, který požádal o penzionování ve věku 60 let. Do funkce nastoupil ve složité době na konci 30. let, kdy navíc samotná školní budova naléhavě vyžadovala opravu, ale ministerstvo neposkytlo potřebné dotace. Argumentovalo tím, že Valašskému Meziříčí byl v nedávné době poskytnut 1 milión korun na úhradu nákladů spojených s výstavbou učitelského ústavu (realizace projektu v 1931–1932).⁶⁸

„Obtíže školy se pak ještě stupňovaly: nedostatek vody v gymnasijní studni, porucha splachovacího zařízení, vadná kanalisace. Pokaženou kanalisací vnikali, na dvůr gymnasijní budovy potkani, kteří se úžasně množili. Malé žákyně házely oknem na dvorek kousky rohlíku a měly gaudium, když zcela malí potkanci i větší si nebojácně pro rohlík z úkrytů vybíhali. Autor těchto vzpomínek vyučoval kdysi v sedmé třídě v přízemí. Při vstupu do třídy si všiml, že prkno podlahy porušené hnilobou, je na jednom místě vykoušáno. Vyučování latiny bylo v chodu, když tu naráz vyskočil septimán Volník z hanáckého Břestu, statečný fotbalista, který mocným kopnutím potkana usmrtil.“⁶⁹

Ředitel Nedbálek proto musel hledat peníze na nutné opravy budovy a hygienického zázemí jinde. Podařilo se mu navázat spolupráci s Městskou spořitelnou a rodičovským sdružením a po etapách se v budově podařilo realizovat nejnnutnější opravy. Už zde se projevil jeho organizační talent a schopnosti získávat podporu a navazovat spolupráci.⁷⁰

„Ředitelství děkuje všem příznivcům ústavu, zvláště Spořitelně města Valašského Meziříčí za dar 100 000 K, kterým byly umožněny větší opravy v budově, Rodičovskému sdružení za dar 5 000 K na školský rozhlas a velitelství bývalého ppl. za kinové zařízení z bývalého vojenského zátiší, a prosí je, aby i nadále věnovali ústavu svou přízeň.“⁷¹

---

⁶⁸ DAVID, Bohumír; MATĚJOVSKÝ, Jaroslav: Památník Státního reálného gymnázia ve Valašském Meziříčí, 1861–1946, Valašské Meziříčí, 1946, s. 38.

⁶⁹ In: David, Bohumír; Matějovský, Jaroslav: Památník Palackého Státního reálného gymnázia ve Valašském Meziříčí 1871–1946, Valašské Meziříčí, 1946, s. 38.

⁷⁰ 59. výroční zpráva Státního reálného gymnázia Františka Palackého ve Valašském Meziříčí, za školní rok 1938–1939, Valašské Meziříčí 1939, s. 40.

⁷¹ 59. výroční zpráva Státního reálného gymnázia Františka Palackého ve Valašském Meziříčí, za školní rok 1938–1939, Valašské Meziříčí 1939, s. 40.

2.3 Krize republiky, vyhlášení protektorátu a zapojení Františka Nedbálka do odbojové činnosti v Obraně národa

V době zářijové krize roku 1938, po podepsání Mnichovské dohody a odstoupení pohraničí, musel Nedbálek jako ředitel řešit závažné organizační problémy. Nejprve byli čtyři profesori mobilizováni a 24. 9. 1938 byla budova ústavu zabrána armádou. Do 3. 10. 1938 se mu podařilo dojednat uvolnění větší části objektu, díky čemuž se mohlo začít vyučovat alespoň v dopoledních hodinách, zatímco odpoledne budovu využíval pro výuku Masarykův učitelský ústav a cvičná škola (do 1. listopadu) a měšťanská škola pro dívky (do 7. listopadu). Nedbálek musel ve ztížených podmínkách zajistit chod školy v školním roce 1938/1939 poznamenaném přílivem žáků ze zrušených českých gymnázií v zabraném pohraničí (Nový Jičín, Příbor, Krnov), tehdy počet studentů vzrostl o 297 na 850. V březnu 1939 se situace ještě zhoršila. Němci po příjezdu do města obsadili na několik dnů část školy – aulu, tělocvičnu a profesorskou knihovnu.⁷²

Kromě náročných pracovních povinností v těžké době začíná František Nedbálek spolu s župním náčelníkem Šrubařem budovat sokolskou odbojovou organizaci. Zároveň do okresu přichází jako okresní hejtman Květoslav Růžička. Ten pocházel stejně jako F. Nedbálek z Kroměříže a byl absolventem tamějšího gymnázia. I když byli oba muži téměř stejně staří, (oba byli narozeni v srpnu 1889), maturoval František Nedbálek o rok dříve. Ačkoliv tento fakt nelze nijak doložit, můžeme uvažovat o tom, že to, že se znali z dřívějšího, mohlo mít na jejich pozdější spolupráci a důvěru mezi nimi pozitivní vliv.

Oficiálně však musel František Nedbálek po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava vystupovat loajálně k nově nastolenému režimu. Stal se stejně jako 98 % mužů v protektorátu členem jednotné politické strany Národní souručenství, v níž působil jako její místní vedoucí ve Valašském Meziříčí. Oficiálně bylo nutné podporovat česko-německou spolupráci, z titulu své funkce musel udržovat kontakty jak s německou vojenskou posádkou, tak s dalšími německými orgány a institucemi. Společně

---

⁷² REZEK, Jan *Místo dějepisu hrst vzpomínek* in DAVID, Bohumír: MATĚJOVSKÝ, Jaroslav: Památník Státního reálného gymnázia ve Valašském Meziříčí, 1861–1946, Valašské Meziříčí, 1946, s 42–43.

s továrníkem Křižanem se zapojil do činnosti Spolku pro spolupráci s Němci, což obnášelo především organizaci přednášek. Své oficiální proněmecké aktivity popsal, s pochopitelným zdůrazněním, v protokolu poslední výpovědi gestapu 25. 6. 1942.

„Nakonec chci uvést, že jsem nikdy nebyl nepřátelsky naladěn Německu, už proto, že moje žena pochází z německé rodiny a z její strany mám také německé příbuzné. Už v létě roku 1939 jsem přišel k vojákům, kteří byli ubytováni na gymnáziu a dal jim k dispozici piano a gramofon, když později byli ubytováni v kasárnách a když měli společné večery, půjčoval jsem jim žíněnky z tělocvičny a některé hudební nástroje. Místním skupině NSDAP ve Valašském Meziříčí jsem dal k jejich oslavám a přednáškám k dispozici zdarma auto, projektor a gramofon s ampliony. V zimě roku 1939 jsem již viděl, že se vztahy po počátečních zmatcích stabilizovaly a že forma protektorátu zůstane stabilní. Když vypršela moje přísaha a musel jsem složit novou, seznámil jsem se s novými poměry a začal jsem pozitivně pracovat. Jako nezatížený dřívějším režimem jsem byl jmenován vedoucím místní skupiny Národního souručenství ve Valašském Meziříčí. V této funkci jsem v březnu 1940 vytvořil Komisi pro spolupráci s Němci a stal se jejím předsedou, což bylo také zveřejněno v místních novinách Lubina. Sám jsem o tom informoval místní skupinu NSDAP. Vedoucí skupiny mi sdělil, že zprávu bere na vědomí a předá ji dále...Když byla ve Valašském Meziříčí založena místní odbočka Spolku pro spolupráci s Němci, ihned jsem se spojil s jejím předsedou panem Křižanem. Několikrát jsme se spolu sešli a naplánovali jsme několik přednášek, zejména pro mládež. Tak jsem chtěl svoji chybu, kterou jsem udělal jen z nevědomosti, odčinit a uprostřed těchto příprav jsem byl zatčen.“⁷³

Dne 6. prosince 1940 byl František Nedbálek na gymnáziu zatčen⁷⁴ a odvezen gestapem nejprve do Moravské Ostravy, později do Breslau (dnes Wrocław v Polsku), kde také proběhlo 23. září 1942 hlavní líčení před lidovým soudem. V něm byl odsouzen k tres-

---

⁷³ ABS Praha, fond Německé soudy v říši, 141-247-1 – spis František Nedbálek.

⁷⁴ Říká se, že když ředitele Nedbálka odvádělo gestapo, studenti, kteří to sledovali z horních pater budovy, na něj volali: „Pane řediteli, držte sa!“

tu smrti pro vlastizradu. Následující komentovaný popis jeho odbojové činnosti v letech 1939–1940 pochází z vyšetřovacího spisu gestapa.⁷⁵

2.3.1 První protokol ze 7. 12. 1940

Ve výpovědi František Nedbálek přiznal, že v květnu roku 1939 na schůzi předsednictva sokolské župy viděl náčelníka župy Jana Šrubaře, jak rozděljuje okresním náčelníkům zvláštní listy. Bylo mu řečeno, že jeho se to netýká a jediné co z papírů zahlédl, byla první slova, která zněla: „*Bud'te připraveni, když dojde k převratu a dostanete příkaz k nasazení...*“ Po schůzi mu župní náčelník Jan Šrubař sdělil pouze to, že tyto pokyny přišly z Moravské Ostravy.⁷⁶

Ve skutečnosti začali František Nedbálek, Jan Šrubař a Stanislav Indruch aktivně zapojovat členy Sokola do odbojové činnosti už dříve, postupovali při tom podle pokynů Náčelnictva české obce sokolské se sídlem v Praze, jehož členem byl Jan Šrubař jako župní náčelník. Ve Valašském Meziříčí se tedy sokolská odbojová organizace Jindra zformovala za významného přispění Františka Nedbálka.⁷⁷ Výše zmíněná schůze se opravdu odehrála v květnu 1939 a nepříliš utajená distribuce propagačních letáků možná dokládá to, jak nedostatečná pozornost byla v některých případech zpočátku věnována utajení protiněmeckých aktivit.

Podle výpovědi navštívil v září roku 1939 Františka Nedbálka na gymnáziu jeho bývalý student Ladislav Mácha, tou dobou zástupce krajského velitele Obrany národa v Moravské Ostravě podplukovníka Edmunda Klimka. Odkázal se na doporučení generála Ždímalu a požádal o soukromý rozhovor, ve kterém Nedbálkovi sdělil, že existuje organizace loajálních Čechů, která si klade za cíl ve vhodnou chvíli vojenskou cestou obnovit republiku v jejích předválečných hranicích. Přiznal Nedbálkovi, že je sám jejím členem a zeptal se ho, zda by se dala místní buňka této organizace vytvořit i v okrese Valašské Meziříčí. Nedbálek souhlasil a navrhl Máchovi, aby přizvali i členy Sokola, kteří se

---

⁷⁵ ABS Praha, fond Německé soudy v říši, 141-247-1 – spis František Nedbálek.

⁷⁶ ABS Praha, fond Německé soudy v říši, 141-247-1 – spis František Nedbálek.

⁷⁷ SOkA Vsetín, Sbirka Antonína Macháně, nezpracováno, spis Odbojová organizace Obrana národa a Jindra na Valašsku.

pokoušeli o něco podobného. Mácha to odmítl s odůvodněním, že má jít především o organizaci důstojníků a vojáků, ať už aktivních či v záloze.

Stejně jako u dalších informací, které Nedbálek sdělil gestapu, ani zde nebyla řečena plná pravda. Ve Valašském Meziříčí Obrana národa vznikla už v červnu 1939 pod vedením majora Ladislava Jeřábka z Křivého, ale jak už bylo v první kapitole zmíněno, nerozvíjela se podle ostravského vedení, zejména podle představ kapitána Máchy, dostatečně rychle.⁷⁸ Mácha skutečně byl Nedbálkovým žákem z lipnické reálky a navíc se na gymnaziálního ředitele obrátil na doporučení generála Ždímal, oblastního velitele ON pro Moravu-východ, který se s Nedbálkem znal díky jeho příslušnosti k 31. dělostřeleckému pluku v Jincích, jehož byl Ždímal velitelem a Nedbálek k němu přináležel jako kapitán v záloze. Mácha se u Nedbálka informoval na aktivity majora Jeřábka a bylo mu řečeno, že se toho moc neděje.

Nedbálek v protokolu připouští, že mu Mácha navrhoval, aby se jako voják z první světové války a kapitán v záloze ujal vedení a výstavby této odbojové organizace ve Valašském Meziříčí, což Nedbálek odmítl s odkazem na fakt, že už dvacet let nemá s armádou co do činění. Mácha jeho námitku uznal a pokračoval pak v hledání vhodného a spolehlivého člověka. Na začátku října roku 1939, asi dva týdny po Máchově návštěvě, se u ředitele Nedbálka ohlásil muž, který se představil jako nadporučík Václav Zborník, okresní velitel organizace Obrana národa ve Valašském Meziříčí. Nedbálek mu zpočátku nedůvěřoval a požadoval, aby přivedl některou z osob, na které se odkazoval, ať už Ladislava Máchu, Jana Šrubaře nebo meziříčského architekta Bohumíra Kupku.⁷⁹ Dále se ve výpovědi uvádí, že o týden později se Zborník v doprovodu Kupky skutečně dostavil a vyložil mu své plány ohledně vytváření organizace ve Valašském Meziříčí. Navrhoval vybudovat síť důvěryhodných lidí v okolních obcích, vytvořit užší řídicí výbor, který by zahrnoval osoby zodpovědné za organizaci, dopravu a zpravodajství. Chtěl také pořídit soupis všech nákladních aut, která by v případě nasazení byla k dispozici. Znovu Nedbálkovi nabídnul vedení a znovu byl odmítnut. Nakonec se do-

---

⁷⁸ V obžalobě gestapa v Nedbálkově vyšetřovacím spisu se dokonce uvádí, že tato organizace měla sama zaniknout.

⁷⁹ Bohumír Kupka byl významný meziříčský architekt a člen Sokola. Byl popraven za odbojovou činnost proti Říši. Zemřel 19. května 1942.

hodli tak, že by ředitel Nedbálek v případě převratu převzal civilní správu města. Nedbálek sice podotkl, že na úřadech jsou spolehliví Češi a ne rakouští úředníci jako za první války, ale souhlasil, že kdyby byla takováto organizace potřeba, ujme se této záležitosti. Zároveň mu Zborník uložil, aby vyhledal další spolehlivé lidi a zajistil spojení s jednotlivými úřady. Nedbálek například do-poručil ředitele školy v Kunovicích, člena Sokola a kapitána v záloze Josefa Novotného, který se stal velitelem úseku Kunovice, a jeho korespondence se Zborníkem přecházela přes Nedbálka.

Nedbálek se i v této části výpovědi opět snažil sdělit jen to, co bylo nezbytně nutné. Nijak se nezmínil o faktu, že v říjnu 1939 se ve Valašském Meziříčí odehrála důležitá schůzka místních odbojových skupin, na které byli Nedbálek s Janem Šrubařem jako zástupci Sokola. Na této schůzi, jíž se účastnili i zástupci krajského vedení ON, došlo ke sloučení jednotlivých skupin do Obrany národa s Václavem Zborníkem jako okresním velitelem. Nedbálkovi byla ve vedení svěřena funkce zástupce velitele a referenta pro civilní záležitosti.⁸⁰

Podle protokolu výpovědi měl Nedbálek na gymnáziu fungovat jako spojka pro jednotlivé skupiny, například měl být připraven na příchod muže s krycím jménem Vlasta, který se pak skutečně dostavil a přinesl zprávy ohledně chystaného převodu přes hranice. Potvrdil, že dohodnutí železničáři budou na sjednaný den ve službě a účastníci mají být připraveni. Obálka byla označena iniciálami LB. Když si Zborník vzkaz přebíral, vysvětlil Nedbálkovi, že se jedná o převod na Slovensko a převaděčem bude učitel z Horní Bečvy Ludvík Buš. Pro opuštění protektorátu bylo potřeba 300 Kč na osobu. Sto dostal český železničář, sto korun slovenský a sto maďarský. Jako příklad osob, které se podařilo převést, uvádí Nedbálek v protokolu Jana Fajkuse a Josefa Strnadla. František Nedbálek přiznal, že následně se seznámil a začal spolupracovat s mužem, který vystupoval pod krycím jménem Vrabec. Ukázalo se, že se jedná o Františka Janyšku. I on přinesl zalepený dopis, který Nedbálek předal Zborníkovi. Další osobou, od níž Nedbálek převzal vzkaz, byla jedna žákyně, která doručila dopis od ředitele Novotného z Kunovic. Zborník o jeho obsahu Nedbálka informoval, obsahoval sdělení o usta-

---

⁸⁰ SOKA Vsetín, Sbirka Antonína Macháně, nezpracováno, spis Odbojová organizace Obrana národa a Jindra na Valašsku.

vení organizace v Kunovicích a upozornění na nedostatek zbraní, k dispozici měl ředitel Novotný v Kunovicích jen několik loveckých pušek. Zborník byl toho názoru, že zbraně nebudou problémem, v případě převratu budou lidem dodány. Na otázku odkud, předstřel Zborník svůj plán o nákupu zbraní ve Zbrojovce v Jablůnce a také na Slovensku. Majitel pyrotechnické továrny v Jablůnce má údajně odloženu část zbraní, které měly být odevzdány a je ochoten je prodat. Zborník pak od Nedbálka žádal několik tisíc korun na nákup v Jablůnce, ty ale Nedbálek nemohl sehnat.

Získávání zbraní bylo pro Obranu národa skutečně velkým problémem, informace, které Nedbálek ve výpovědi uvedl, víceméně odpovídaly realitě. Podle několika dalších pramenů František Janyška granáty v Jablůnce skutečně nakupoval a peníze, které po Nedbálkovi chtěl Zborník, měly být určeny na zajištění zbraní. Co se týká dalších zdrojů v rámci meziříčské Obrany národa, jak už bylo v první kapitole zmíněno, také četníkům a vojákům se podařilo schovat část výzbroje. Vrchní strážmistr Rudolf Čuda už dříve předal šest pistolí Františku Janyškovi. Podplukovník Jan Kotrs, velitel 40. pěšího pluku ve Valašském Meziříčí, před okupací nařídil vojákům, aby část zbraní zakopali na několika různých místech.⁸¹

V protokolu Nedbálek uvádí, že na podzim probíhaly na gymnáziu intenzivně schůzky mezi Zborníkem, Bušem a Novotným o shromažďování zbraní, shánění peněz a jejich výměnu za slovenskou měnu. V této věci byl Nedbálek požádán o zjištění možností směny v bance. Také se dozvěděl o nákupu zbraní na Slovensku a jejich přesunu přes hory do Velkých Karlovic. Znalost přesných detailů akce však Nedbálek popřel.

Budova gymnázia, Nedbálkova kancelář a jeho byt, se rychle staly centrem a křižovatkou odbojových aktivit. Škola jako veřejná instituce a její ředitel jako veřejná osoba nebyly tolik nápadné v případě častých návštěv různých lidí, navíc řada členů Obrany národa na Valašskomeziříčsku byli učitelé a samotný okresní velitel Václav Zborník pracoval v té době na školském referátu na Okresním úřadě ve Valašském Meziříčí. Bylo tedy možné uskutečňovat schůzky, přinášet sem různé vzkazy, zanechávat zprá-

---

⁸¹ SOKA Vsetín, Sbirka Antonína Macháně, nezpracováno, spis Odbojová organizace Obrana národa a Jindra na Valašsku.

vy,⁸² a dokonce i uschovat zbraně a výbušniny, které byly přechodně skladovány například na půdě školy. Ty přinášela třeba učitelka Milada Šimčíková (viz medailon v kapitole Obrana národa). Prakticky se daly realizovat kupříkladu i kontakty mezi ředitelem Nedbálkem a Janem Šrubařem, který byl zámečnickem a pro gymnázium prováděl v roce 1939 různé opravy a také mu byla vyplácena mzda,⁸³ takže tyto styky nemusely na první pohled vzbuzovat podezření. Z nastíněné situace vyplývá, že ředitel Nedbálek měl dobrý přehled o jednotlivých odbojových aktivitách. Také se dá usuzovat, že jako jeden z nejstarších a nejzkušenějších mezi mladšími odbojáři byl pravděpodobně respektovaným spolupracovníkem a řídicím článkem organizace. Je možné, že tento fakt se projevoval i ve vztahu mezi třiatřicetiletým okresním velitelem Václavem Zborníkem a jeho zástupcem pro věci civilní Nedbálkem, kterému v té době bylo 50 let. Tento názor sdílelo i gestapo a uvedlo ho i v Nedbálově obžalobě.

Následně už Nedbálek vypovídá o návštěvě Zborníkovy manželky, která se po zatčení svého muže na něj obrátila s prosbou o radu. Nedbálek jí vrátil 500 korun, které se mu nepodařilo směnit. Krátce na to následovala návštěva Ludvíka Buše, kterého Nedbálek informoval o Zborníkově zatčení a požádal ho o přerušování kontaktů. Po třech týdnech přišla na gymnázium znovu paní Zborníková se vzkazem od svého muže o tom, aby byly odklizeny zbraně ukryté u Milady Šimčíkové a Jana Šrubaře. Ten však reagoval zprávou, že zbraně jsou zakopány ve Schlesingerově továrně ve Valašském Meziříčí a vzhledem ke zmrzlé půdě je nemožné je momentálně odklidit. Dále František Nedbálek uvedl, že z jeho strany nedošlo k setkání s Miladou Šimčíkovou a také jeho další kontakty s Janem Šrubařem byly vzhledem k jeho zranění (Šrubař si zlomil nohu) zastaveny.⁸⁴

---

⁸² Například vzkazy od úsekového velitele v Kunovicích tamějšího ředitele školy Josefa Novotného doručovala jeho dcera, studentka gymnázia Libuše Novotná, maturitní ročník 1941. Viz: Seznam abiturientů GFPVM [online], © 2004-2008 Gymnázium Františka Palackého Valašské Meziříčí, [citováno 14. 3. 2014] Dostupné na WWW: <<http://www.gfpvm.cz>>.

⁸³ ABS Praha, fond Německé soudy v říši, 141-247-1 – spis František Nedbálek.

⁸⁴ ABS Praha, fond Německé soudy v říši, 141-247-1 – spis František Nedbálek, Nedbálova výpověď.

2.3.2 Vyšetřovací protokol ze dne 30. 1. 1941

V úvodu protokolu Nedbálek přiznal, že při předchozím výslechu některé údaje zamlčel, od Zborníka obdržel zprávu o jeho cestě do Hodonína za účelem setkání s anglickým agentem tajných služeb, který měl později navštívit i Valašské Meziříčí. Zda se jeho návštěva uskutečnila, nebylo Nedbálkovi známo. I další doplněné informace se týkaly spojení se zahraničím včetně Slovenska a kontaktů na pražské představitele ON, konkrétně generála Zdeňka Nováka,⁸⁵ který je informoval, že ozbrojená akce není na pořadu dne a bude se čekat na pokyn z exilu. Jako zdroj informací byl uveden Ludvík Buš, který přinášel zprávy ze Slovenska (například o tom, že na Slovensku byla uvězněna řada českých emigrantů a že znovu ožívá myšlenka čechoslovakismu) a také měl zprávy o dění v exilu, konkrétně jsou zmíněny spory mezi Hodžou a Benešem. Ohledně převodů přes hranice si Buš stěžoval, že jsou stále obtížnější, protože ho tam už lidé znají.

Z této pasáže jasně vyplývá, že i sami Němci si byli vědomi těsné spolupráce Obrany národa s exilem, a velmi se zajímali o napojení na struktury na anglické tajné služby. A také znalosti Němců o fungování ON byly v té době již velmi důkladné.

Pokusil jsem se zjistit, zda na základě Nedbálkových výpovědí mohlo dojít k zatčení dalších příslušníků ON. Jak je zřejmé z příložené tabulky, všechny osoby zmíněné ve výslechových protokolech byly zadrženy před zatčením Františka Nedbálka.

---

⁸⁵ Zdeněk Novák (2. 4. 1891 – 23. 10. 1988) - legionář, generál Československé armády, zapojil se do odboje v rámci Obrany národa. V době hromadného zatýkání druhé garnitury ON úspěšně unikl zatčení a stal se velitelem organizace (3. garnitura). 1944 byl zatčen gestapem, válku ale přežil. Odsouzen v 50. letech, v roce 1956 omilostněn.

Jméno	Datum zatčení	Datum a místo úmrtí
Eduard Klimek	1939	Neznámé Vratislav, popraven
Ladislav Mácha	1. 12. 1939	Vratislav, popraven
Ladislav Jeřábek	15. 1. 1940	přežil válku
František Janyška	15. 1. 1940	8. 1. 1943, Vratislav, popraven
Václav Zborník	1. 2. 1940	27. 10. 1942, Berlín, popraven
Vojtěch Šobora	2. 2. 1940	8. 1. 1943, Vratislav, popraven
Josef Novotný	22. 2. 1940	22. 1. 1943, Vratislav, popraven
Ludvík Buš	29. 3. 1940	18. 5. 1945, býv. KT Straubing, zemřel na následky útrap
Milada Šimčíková	29. 5. 1940	přežila válku s poškozeným zdravím, zemřela ve věku 89 let
Jan Šrubař	14. 11. 1940	7. 2. 1943, Vratislav, zemřel na následky útrap
František Nedbálek	6. 12. 1940	22. 1. 1943, Vratislav, popraven

Tabulka 3 Seznam osob zmíněných v protokolech Františka Nedbálka⁸⁶

2.4 Život rodiny po Nedbálově zatčení a osudy jeho synů

Dne 24. ledna 1941 byl František Nedbálek předběžně suspendován s platností od 17. 1. 1941 a zároveň mu byl snížen plat o 50 %. Ředitelství gymnázia bylo vyzváno, aby podalo na Nedbálka disciplinární oznámení.⁸⁷ Disciplinární řízení proběhlo dne 21. 3. 1941 v Brně a disciplinární komise pro učitele středních škol a učitelských ústavů u České zemské školní rady pro Moravu suspendování potvrdila. Definice provinění: služební provinění, kterým je ohrožena vážnost školy nebo důležité zájmy služby.

⁸⁶ Sestaveno autorem s pomocí materiálů z pozůstalosti profesora Vlkovského.

⁸⁷ G212 Spis Jarmila Nedbálová.

Dne 4. 4. 1941 zasedala komise znovu a termín suspendování posunula s účinností od 6. 12. 1940.⁸⁸

V období od 1. 1. 1940 do 23. 9. 1942 byla Jarmila Nedbálkové vyplácena část služného. Po odsouzení za vlastizradu byla výplata peněz zcela zastavena, takže rodina zůstala až do konce války bez prostředků. Do 3. ledna 1945 byl na její jméno veden pronájem služebního bytu v budově školy,⁸⁹ ačkoli byla německými orgány neustále vyzývána k jeho opuštění. Záležitost byla projednávána společně s městským úřadem ve Valašském Meziříčí a řešení se neustále oddalovalo s argumentací na nedostatek bytů ve městě.⁹⁰ Podle policejních záznamů byla Jarmila Nedbálková nakonec od 10. 11. 1944 i s oběma syny přihlášena na nové adrese Náměstí 86.⁹¹

Vladimír i Jaromír Nedbálkovi tou dobu už ukončili středoškolské studium. Finanční situace rodiny však nejspíš byla složitá, jistě ji pomáhalo řešit i to, že oba synové museli začít pracovat.

Jaromír odmaturoval už v roce 1940 a od 26. 11. 1942 do 30. 9. 1943 byl totálně nasazen u německé firmy Alpine Montane – Fabrik, od 1. 10. 1943 do 2. 1. 1945 pracoval jako výpomocný učitel na umělecké škole ve Valašském Meziříčí v houslovém oddělení. Na konci války byl od 29. 1. 1945 do 15. 6. 1945 zaměstnán v nádražní výtopně ČSD ve Valašském Meziříčí. Vladimír maturoval 12. 6. 1942, v následujícím roce byl až do května 1943 posluchačem Státní konzervatoře v Praze, poté byl 19. 5. 1943 totálně nasazen a do 5. 9. 1944 působil v orchestru českého divadla v Brně.⁹² Od září 1944 do března 1945 musel nastoupit do brněnské Zbrojovky, odtud pak přešel 8. 3. 1945 do rozhlasu a působil tam až do 30. 6. 1945. Po osvobození zahájil 1. 9. 1945 studium pražské konzervatoře.⁹³

---

⁸⁸ G212 Spis Jarmila Nedbálková.

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ Tehdejší Viktoria Platz, dnešní budova Komerční banky - viz G212 Spis Jarmila Nedbálková.

⁹² Ve spisech nejsou uvedeny bližší informace, jednalo se ale pravděpodobně o České lidové divadlo, které bylo znovu otevřeno 15. března 1943 v rámci akce Národní odborové ústředny zaměstnanecké „Radost práce“ ale v srpnu roku 1944 byla jeho činnost znovu zastavena. Viz - <http://www.ndbrno.cz/online-archiv/pocatky-ceskeho-divadla-v-brne-ndb-do-r-1945>.

⁹³ G212 Spis Jarmila Nedbálková - viz Příloha č. 11.

Po skončení války v květnu 1945 se Jarmila Nedbálková obrátila na úřady, které tyto případy perzekuovaných vlastenců vyřizovaly s velkou pečlivostí a rychlostí, a tak začala velmi brzy pobírat zálohy. Po odevzdání požadovaných dokladů jí byl přiznán vdovský důchod 64 020 Kčs ročně, výchovné na dvě děti a drahotní přírůstek od 1. 12. 1945 ve výši 5 400 Kč.⁹⁴ V červnu 1945 opustila Valašské Meziříčí a natrvalo se odstěhovala do Prahy za oběma syny, kteří začali po znovuootevření vysokých škol studovat.

1. 1. 1941 – 1. 9. 1942	40 630
1. 9. 1942 – 31. 12. 1942	15 500
1. 1. 1943 – 31. 12. 1943	67 500
1. 1. 1944 – 6. 4. 1945	97 000
Celkem:	220 630
Náhrada za ušlý plat byla úřady vyčíslena na:	58 686 započítány srážky za služební byt v době od 6. 12. 1940 do dubna 1943 (plata za byt 552 Kč ročně)

Tabulka 4 Nárokovaný objem utrpěné škody podle spisu⁹⁵

Starší Jaromír zahájil studium na právnické fakultě UK, kde v letním semestru roku 1946 vykonal státní zkoušku historickoprávní s nejlepším možným prospěchem – dobrý s vyznamenáním.⁹⁶ Mladší Vladimír se přihlásil na pražskou konzervatoř. Jako talentovaný hudebník se stal žákem vynikajícího českého violoncellisty profesora Sádla, který v době války zajížděl na Moravu a koncertoval například i ve Valašském Meziříčí v aule gymnázia. V roce 1946 si nadějněho violoncellistu vybral Václav Talich spolu s dalšími výbornými studenty konzervatoře a nově založené Akademie múzických umění a vytvořil Český komorní orchestr (1946–1948), který se svým precizním nastudováním, originálním repertoárem a vysokou uměleckou úrovní stal legendou českého poválečného hudebního života. Řada z těchto mladých hudebníků se později uplatnila jako

⁹⁴ G212 Spis Jarmila Nedbálková, Přihláška o odškodnění podle dekretu prezidenta republiky ze dne 17. srpna 1945, č. 53 Sb. o odčinění křivd československým veřejným zaměstnancům.

⁹⁵ G212 Spis Jarmila Nedbálková.

⁹⁶ G212 Spis Jarmila Nedbálková.

přední sólisté, komorní nebo orchestrální hráči zejména v orchestru České filharmonie. První významné koncertní vystoupení se uskutečnilo 7. října 1946 v Rudolfinu.⁹⁷

Na seznamu instrumentalistů nacházíme nejen Nedbálka, ale i další zajímavé osobnosti, například hobojistu Jiřího Tancibudka, který se v budoucnu proslavil v Austrálii jako respektovaný hobojista, dirigent a celoživotní přítel proslulého dirigenta Charlese Mackerrase.⁹⁸

Vladimír Nedbálek pak studoval na HAMU (1. 10. 1949 – 30. 6. 1953), stal se violoncellistou Symfonického orchestru českého rozhlasu (1. 7. 1955 – 31. 7. 1959) a od roku 1959 hrál v České filharmonii. Někdy po roce 1964 odešel stejně jako Tancibudek do emigrace. Zbytek života prožil v Austrálii, kde působil například v Jihoaustralském symfonickém orchestru jako první violoncellista, později vyučoval až do odchodu do penze na Flinders Street of Music. V Austrálii se podruhé oženil, ale s manželkou Bertou neměli děti. Jaromír Nedbálek zemřel 12. března roku 2005.⁹⁹

---

⁹⁷ *Český komorní orchestr* [online], poslední aktualizace 16. 12. 2013 17:24 [cit. 25. 2. 2014], Wikipedie. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%BD_komorn%C3%AD_orchestr>.

⁹⁸ *Jiří Tancibudek* [online], poslední aktualizace 27. 9. 2013 12:18 [cit. 26. 2. 2014], Wikipedie. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Ji%C5%99%C3%AD_Tancibudek>.

⁹⁹ Zdrojem jsou zde vzpomínky univerzitního profesora matematiky pana Ivana Friše, emigranta v Austrálii 1968–2001, dnes žijícího v Praze a pana Jaroslava Kautského – dodnes žijícího v Austrálii.

3 Závěr

V této práci jsem se pokusil objasnit proces vzniku a fungování vojenské odbojové organizace Obrana národa. Při studiu tohoto tématu v místních poměrech se mi podařilo doložit obecně známé poznatky. Ačkoli podnět ke vzniku Obrany národa vzešel z nejvyšších armádních kruhů, byli v této organizaci výrazně zastoupeni také mnozí státní zaměstnanci – úředníci, četníci, železničáři a učitelé, tedy především střední třída. Možná také proto, že mnoho z nich bylo důstojníky v záloze a se svými bývalými veliteli mohli udržovat určitý kontakt. Myslím, že můžeme říci, že to byli lidé, kteří si republiky vážili a oceňovali demokratické hodnoty, které ztělesňovala. Proto také, když nastala krize, začali se sdružovat do skupin na její obranu. Životní příběhy několika členů ON, které se mi podařilo sestavit, byly pro mne osobně působivým zážitkem, jsem proto rád, že jsem svou prací mohl přispět k jejich připomenutí.

Činnost Obrany národa v našem regionu byla významně ovlivněna polohou Valašského Meziříčí v příhraniční oblasti, takže kromě vlastního budování odbojové struktury a shromažďování zbraní bylo velmi významnou součástí převádění uprchlíků přes hranice do Polska, později na Slovensko. V této souvislosti jsem se také pokusil zjistit, zda se František Nedbálek mohl podílet na odchodu Msgre. Jana Šrámka z protektorátu, jak se traduje v jeho rodných Velkých Těšanech. Podle nedávno vydané monografie Miloše Trapla, Pavla Marka a Karla Konečného *Politik dobré vůle*¹⁰⁰ opouštěl Jan Šrámek se svým spolupracovníkem Františkem Hálou protektorát v červenci roku 1939. Podle zjištěných informací o stavu teprve vznikající Obrany národa ve Valašském Meziříčí v létě 1939 nepokládám za příliš pravděpodobné, že by se mohli její členové této akce zúčastnit. Co se týká dalších typů aktivit, nenašel jsem také žádné zmínky o organizaci sabotáží, takže předpokládám, že pro zdárný průběh přechodů přes hranice nechtěli odbojáři zbytečně vzbuzovat pozornost Němců.

---

¹⁰⁰ TRAPL, Miloš, KONEČNÝ, Karel a MAREK, Pavel. *Politik dobré vůle: život a dílo msgre. Jana Šrámka*. Vyd. 1. V Praze: Vyšehrad, 2013. ISBN 978-80-7429-345-0.

I ve zdejších poměrech se potvrdilo, že většina členů ON si pochopitelně nedokázala představit metody a postupy gestapa. Výjimkou mohli být snad četníci a státní úředníci, kteří měli lepší představu o tom, jaké možnosti mají státní úřady při zjišťování informací o občanech. Dobrým příkladem jsou v této práci zmiňovaní Rudolf Čuda a Květoslav Růžička. Vrchní strážmistr Čuda sice zatčen byl, jeho četnická složka byla ale organizována tak, že z asi patnácti zúčastněných byli zatčeni tři a odsouzen jen sám Čuda. Okresní hejtman Květoslav Růžička byl nakonec také zatčen, ale svou odbojovou činnost se mu navzdory jeho relativně vysoké funkci dařilo skrývat před gestapem až do konce roku 1941.¹⁰¹

Důležitým poznatkem bylo pro mne také to, že samotné meziříčské gymnázium se stalo významnou základnou pro aktivity odbojářů. Záštitou se stal navenek loajální postoj a aktivity ředitele Františka Nedbálka, který oficiálně spolupracoval s německými úřady i posádkou, navíc pozice veřejné instituce umožnila relativně nenápadný pohyb většího počtu různých lidí.

František Nedbálek, jehož osudy se podle mých informací zatím nikdo příliš nezabýval, byl podle archivních pramenů z dostupných učitelských spisů velice zajímavý člověk. Tento rodák z Velkých Těšan pocházel ze skromných poměrů, byl pilným studentem, což dokazují jednak jeho vysvědčení, ale také fakt, že vystudoval Univerzitu Karlovu. Celý život byl pracovitý a staral se o zajištění své rodiny. Rozvíjel také své odborné znalosti, mimo jiné pomocí studijních cest do Francie. Podle zpráv z almanachů gymnázia to byl velmi dobrý organizátor, což dokládá fakt, že když ve složité době nastoupil do ředitelské funkce, úspěšně řešil například nutné školní opravy z peněz sponzorů, které dokázal získat. Po obsazení českých zemí nacisty se zapojil do odboje a fungoval jako jeden z klíčových členů vedení okresní organizace Obrany národa ve Valašském Meziříčí. Po odhalení se snažil prozradit co nejméně a z protokolů, které jsou mi známy, vyplývá, že mluvil pouze o osobách gestapem už zadržovaných. Dokladem je jeho popírání jakýchkoliv kontaktů s Miladou Šimčíkovou, která ovšem na gymnázium přinášela

---

¹⁰¹ Soukromý archiv autora, pozůstalost po profesoru Františku Vlkovském. Seznamy zatčených a popravených občanů okresu, sestavené po válce vrchním strážmistrem Janem Smutkem.

zbraně a výbušniny. František Nedbálek je tedy podle mého názoru dobrým příkladem občana první republiky, jakých v té době nebylo málo. Vzdělaný vlastenec, aktivní člen Sokola, pracovitý učitel, který usiloval o své sebevzdělávání a muž, který navzdory nebezpečí projevil odvahu a zapojil se do odbojové činnosti, za což zaplatil životem.

Také další osudy Nedbálkovy rodiny byly doposud v našem regionu málo známy, jak jsem zjistil při svých kontaktech s pamětníky. Pravděpodobně proto, že krátce po válce se paní Jarmila Nedbálková z Valašského Meziříčí odstěhovala do Prahy za svými syny, vysokoškolskými studenty, takže kontakty byly přerušeny. Proto jsem rád, že jsem našel doklady o úspěšné umělecké kariéře mladšího Vladimíra a doufám, že se mi podaří časem nalézt i rodinu staršího bratra Jaromíra. Rád bych Nedbálkův životopis obohatil o osobnější rozměr získáním informací od jeho příbuzných, které by doplnily úřední zdroje z archivních materiálů.

Moje práce bude využita na Gymnáziu Františka Palackého Valašské Meziříčí, kde rozšíří současné poznatky školy o její vlastní historii. Zájem projevila také místní pobočka ČSBS. Byl jsem také požádán o stručné shrnutí příběhu Františka Nedbálka pro vydání v *Národním osvobození*, čtrnáctideníku Českého svazu bojovníků za svobodu. Rád bych své poznatky o Františku Nedbálkovi prohloubil a poté případně usiloval o vydání této práce v našem regionu.

Seznam použitých zdrojů

Prameny

Archiv bezpečnostních složek Praha.

- Německé soudy v říši (141).

Moravský zemský archiv v Brně.

- Osobní a penzijní spisy (G 212).

Moravský zemský archiv v Brně - Státní okresní archiv Kroměříž.

- Gymnázium Kroměříž.

Moravský zemský archiv v Brně - Státní okresní archiv Vsetín.

- Gymnázium Valašské Meziříčí.

- Sbíрка rukopisů.

- Sbíрка Antonína Macháně.

- Okresní národní výbor Valašské Meziříčí.

- Městský národní výbor Valašské Meziříčí.

Soukromý archiv autora, pozůstalost po profesoru Františku Vlkovském.

LÁŠEK, Radan. *Obrana národa 1939–1945*. © 2011 [cit. 20. 3. 2014] Dostupné na WWW: <<http://www.codyprint.cz/obrana/index.html>>.

Literatura

Památník Těch, kdo svým osudem vykoupili naše životy. Český svaz bojovníků za svobodu, Valašské Meziříčí, 2000.

KLÍCHA, Bohumil. *Revoluční cesta Valašska k socialismu.* 1. vyd. Ostrava: Profil, 1975.

NEKUDA, Vladimír, ed. *Okres Vsetín: Rožnovsko - Valašskomeziříčsko - Vsetínsko.* Vyd. 1. Valašské Meziříčí: Hvězdárna Valašské Meziříčí, 2002. 963 s., [36] s. barev. obr. příl. Vlastivěda moravská. Řada topografická; sv. 68. ISBN 80-7275-024-0.

DAVID, Bohumír; MATĚJOVSKÝ, Jaroslav: *Památník Státního reálného gymnázia ve Valašském Meziříčí, 1861-1946,* Valašské Meziříčí, 1946.

Sborník Státního okresního archivu Vsetín II/2008, Státní okresní archiv Vsetín. V Brně: ČR Moravský zemský archiv, 2008.

TRAPL, Miloš, KONEČNÝ, Karel a MAREK, Pavel. *Politik dobré vůle: život a dílo msgr. Jana Šrámka.* Vyd. 1. V Praze: Vyšehrad, 2013. ISBN 978-80-7429-345-0.

59. výroční zpráva státního reálného gymnázia Františka Palackého ve Valašském Meziříčí, za školní rok 1938–1939, Valašské Meziříčí, 1939.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Soukromý archiv autora, pozůstalost po profesoru Františku Vlkovském, František Nedbálek ve 30. letech.

Příloha č. 2: SOkA Kroměříž, Fond Gymnázium, vysvědčení Františka Nedbálka, první ročník gymnázia.

Příloha č. 3: SOkA Kroměříž, Fond Gymnázium, *Curriculum vitae*, vlastní rukou, 1932.

Příloha č. 4: SOkA Kroměříž, Fond Gymnázium, Potvrzení o proplacení nadúvazkových hodin.

Příloha č. 5: SOkA Kroměříž, Fond Gymnázium, Povolení vyučovat mimo školu.

Příloha č. 6: SOkA Kroměříž, Fond Gymnázium, Diplom pro absolventy vzdělávacího kurzu na univerzitě v Poitiers 30. července 1927.

Příloha č. 7: SOkA Kroměříž, Fond Gymnázium, Žádost o stipendium na druhou cestu do Francie.

Příloha č. 8: SOkA Kroměříž, Fond Gymnázium, Žádost Františka Nedbálka o místo ředitele na Masarykově československém reálném gymnáziu na Vsetíně, 21. března 1935.

Příloha č. 9: MZA v Brně, G 212 Spisy osobní a pensijní, Spis Jarmila Nedbálková, Osobní výkaz s uvedením všech dosavadních pracovišť Františka Nedbálka.

Příloha č. 10: MZA v Brně, G 212 Spisy osobní a pensijní, Spis Jarmila Nedbálková, Opis prezidentského dekretu z 8. dubna 1937, kterým byl František Nedbálek jmenován do funkce ředitele Státního reálného gymnázia ve Valašském Meziříčí.

Příloha č. 11: MZA v Brně, G 212 Spisy osobní a pensijní, Spis Jarmila Nedbálková, Rozhodnutí Zemské školní rady o suspendaci Františka Nedbálka.

Příloha č. 12: MZA v Brně, G 212 Spisy osobní a pensijní, Spis Jarmila Nedbálková, Potvrzení o zaměstnání a totálním nasazení synů Františka Nedbálka, Jaromíra a Vladimíra.

Příloha č. 13: MZA v Brně, G 212 Spisy osobní a pensijní, Spis Jarmila Nedbálková, Vysvědčení o státní zkoušce historicko-právní Jaromíra Nedbálka, Právnická fakulta Univerzity Karlovy.

Příloha č. 14: MZA v Brně, G 212 Spisy osobní a pensijní, Spis Jarmila Nedbálková, Potvrzení o studiu Vladimíra Nedbálka na Státní konservatoři v Praze.

Příloha č. 15: Vladimír Nedbálek zkouší s jihoaustřalským orchestrem.[cit. 20. 3. 2014]
Dostupné na WWW:

<<https://www.destinationaustralia.gov.au/site/records.php?task=detail&id=11727>>.

Příloha č. 16: Ukázka vyznamenání, která obdržel František Nedbálek.

A) Kříž císaře Karla. [online] [citováno 20. 3. 2014]. Dostupné na
WWW:<<http://forum.valka.cz/viewtopic.php/t/25902>>.

B) Signum laudis.[online] [citováno 20. 3. 2014]. Dostupné na
WWW:<<http://www.liverpoolmedals.com/Military-Merit-Signum-Laudis-Carolus-with-2-Crowns-L20464.html>>.

Příloha č. 17: Ukázka dalších vyznamenání, která František Nedbálek obdržel.

C) Malá stříbrná medaile za statečnost. [online] [citováno 20. 3. 2014] Dostupné na
WWW: <<http://forum.valka.cz/viewtopic.php/t/25840>>.

D) Velká stříbrná medaile za statečnost. Dostupné na
WWW:<<http://forum.valka.cz/viewtopic.php/t/25840>>

Seznam tabulek a obrázků

Seznam tabulek

Tabulka 1 Struktura zemského vedení Obrany národa Brno.....	12
Tabulka 2 Vedení organizace Obrana národa v okrese Valašské Meziříčí.....	16
Tabulka 3 Seznam osob zmíněných v protokolech Františka Nedbálka.....	41
Tabulka 4 Nárokovaný objem utrpěné škody podle spisu	43

Seznam obrázků

Obrázek 1 Ludvík Buš.....	21
Obrázek 2 František Janyška.....	22
Obrázek 3 Milada Šimčíková.....	23
Obrázek 4 Václav Zborník.....	24
Obrázek 5 Jan Šrubař.....	25
Obrázek 6 Květoslav Růžička.....	26
Obrázek 7 Vojtěch Šobora.....	26

Fotografie jsou ze soukromého archivu autora, z pozůstalosti profesora Františka Vlčkovského.

Přílohy

Příloha č. 1

Příloha č. 1 Ředitel Státního reálného gymnázia ve Valašském Meziříčí František Nedbálek

Příloha č. 2

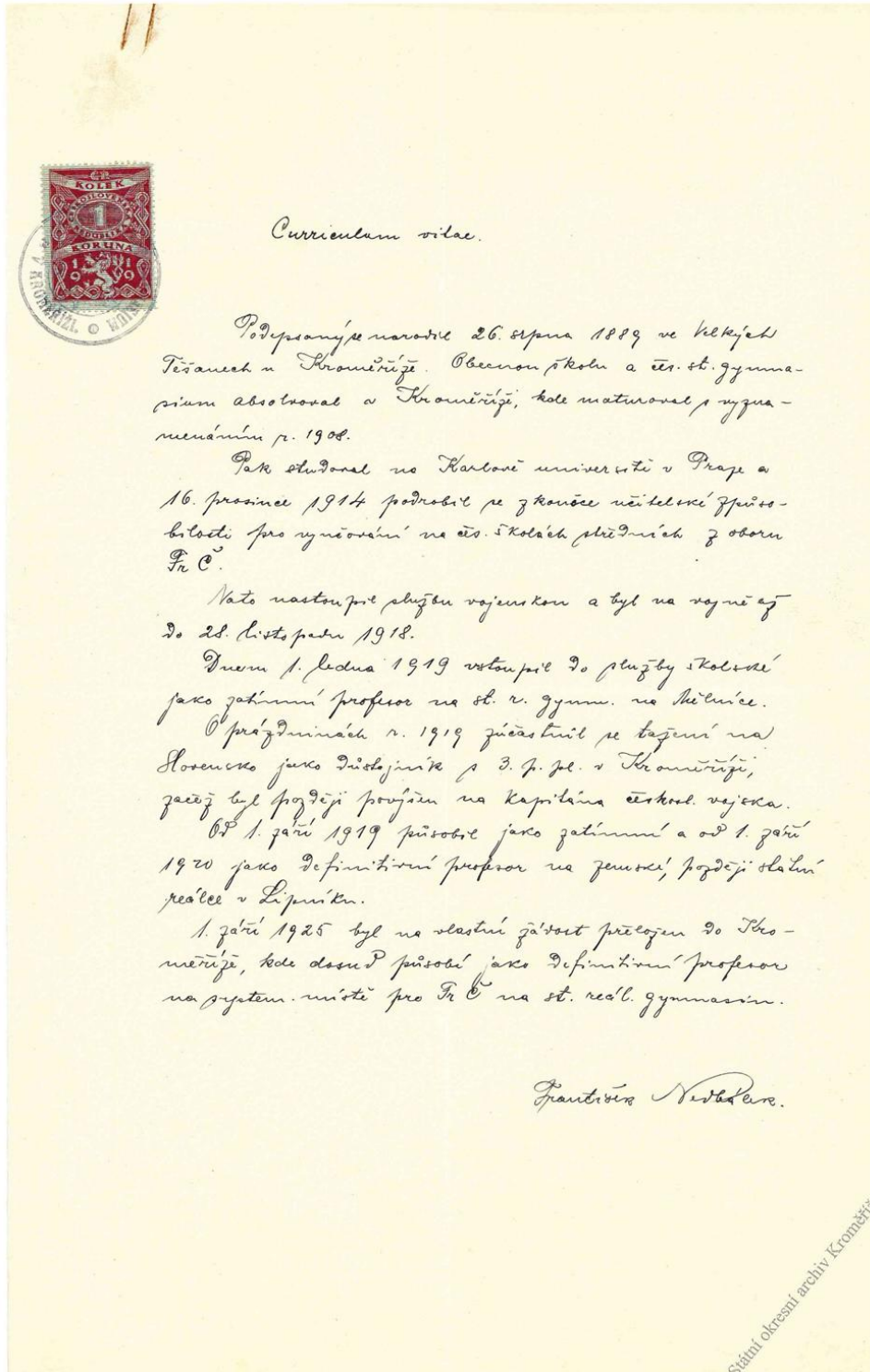
Pag 30.

Žákovo		Skolné platit či osvobozen výpisem		Přijat do ústavu
Příjmení <i>Nedbálek</i>		I. pololetí	<i>placeni</i>	<i>na základe</i> ³
Jméno <i>František</i>		II. pololetí	<i>osvob.</i> <i>22. 1901: 3.850.</i>	<i>I.</i>
Den a rok narození <i>26. srpna 1889</i>		Stipendium Jmeno, částka peněz, dekret		Výňatek z vysvědčení odjinud přineseného
Rodišťe <i>Hrubčovice</i>				Žák 5. kl. ob. šk. v Kroměříži Mo.: dipl. přívrh. Nab.: vel. dot. Jaz. vyuč.: vel. dot. Řečy: vel. dot.
Vlast <i>Morava</i>				
Náboženství <i>katolické</i>				
Jazyk mateřský <i>český</i>				
		Poručníkovo	Odpovědného dozorce	Stravovatelovo
Jméno	Otcovo (matěm)			
Stav jejich	<i>František</i>		<i>Otec.</i>	<i>Otec.</i>
Bydliště	<i>číslo</i> <i>Kroměříž</i> <i>na sílva ul. 181.</i>			
		I. pololetí	II. pololetí	Poznámky
Třída všeobecného prospěchu	<i>první s vyznamen.</i>	<i>první s vyznamen.</i>	<i>první s vyznamen.</i>	
Mravné chování	<i>chvalitebné</i>	<i>chvalitebné</i>	<i>chvalitebné</i>	
Pilnost	<i>vytrvala</i>	<i>vytrvala</i>	<i>vytrvala</i>	
Prospěl v jednotlivých předmětech:				
V náboženství	<i>dobře</i>	<i>výborně</i>		
V jazyku latinském	<i>chvalitebné</i>	<i>chvalitebné</i>		
V jazyku řeckém	<i>+</i>	<i>+</i>		
V jazyku českém	<i>chvalitebné</i>	<i>chvalitebné</i>		
V zeměpisě a dějepise	<i>chvalitebné</i>	<i>chvalitebné</i>		
V matematice	<i>chvalitebné</i>	<i>chvalitebné</i>		
V přírodopisu	<i>chvalitebné</i>	<i>chvalitebné</i>		
Ve fyzice	<i>+</i>	<i>+</i>		
V přípravě nauce filosofické	<i>+</i>	<i>+</i>		
V předmětech mezavazných	V jazyku německém	<i>výborně</i>	<i>chvalitebné</i>	
	V jazyku francouzském	<i>+</i>	<i>+</i>	
	V jazyku anglickém	<i>+</i>	<i>+</i>	
	V kreslení 1. odd.	<i>dostatečně</i>	<i>dobře</i>	
	V tělocviku	<i>+</i>	<i>+</i>	
	Ve zpěvu 1. odd.	<i>výborně</i>	<i>výborně</i>	
	V těsnopisu	<i>+</i>	<i>+</i>	
V krasopisu 1. odd.	<i>chvalitebné</i>	<i>chvalitebné</i>		
Zevnější úprava prací písemných	<i>řídká</i>	<i>řídká</i>		Održel vysvědčení
Počet hodin zameškaných	<i>+</i> , z nichž neomluveno	<i>+</i>	<i>+</i> , z nichž neomluveno	I. pololetí dle 2. 1901. II. pololetí dle 3. 1901.

Státní okresní úřad Kroměříž

Příloha č. 2 Vysvědčení Františka Nedbálka z prvního ročníku gymnázia v Kroměříži

Příloha č. 3

Příloha č. 3 Nedbákovou rukou psaný životopis

Příloha č. 4

Číslo: 3 9 0 4 7 .

V Brně dne 1. září 1930 .

Přespočetné hodiny v škol. roce 1929/30.
Prof. Frant. Nedbálka, výpo-
mocné vyučování na st. reálce od 28.IV.
do 27.VI. 1930.

K čís. 548 ze dne 12. července 1930 .

Příl. *A*

Ředitelství

státního reálného gymnasia

v

K r o m ě ř í ž i .

Zemská školní rada učinila opatření, aby byla profesorů
Františku Nedbálkovi obvyklým způsobem poukázána za 3 1/2 přes-
početné hodiny po 600 Kč za dobu od 28. dubna do konce června 1930
odměna z ročního obnosu 2100.- Kč.

O tom jest jmenovaného uvědomiti.

Za předsedu :

K o u b a v.r.

Za správnost vyhotovení,
předseda výpravy:

Leráň

Státní reálné gymnasion
v Kroměříži.
Podáno dne 6/9/1930

čís. 653

cell Fr. Nedbálka

Státní okresní archiv Kroměříž

Příloha č. 4 Doklad o proplácení nadúvazkových hodin

Příloha č. 5

V B r n ě dne 4. října 1929.

Čís. 6 1 3 7 3.

Profesor František N e d b á l e k ,
vedlejší zaměstnání.

K čís. 509 ze dne 2. října 1929.

příl. *[handwritten mark]*

Ředitelství

státního reálného gymnasia

v

K r o m ě ř í ž i .

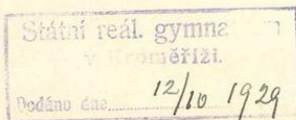
Svolujeme, aby profesor František N e d b á l e k vyu-
čoval ve škol.roce 1929/30 v oznámeném počtu hodin na přípravném
kurse středoškolském, jehož povolení předpokládáme, s výhra-
dou, že toto vedlejší zaměstnání nebude nijak na újmu jeho pů-
sobení na vlastním ús-tavě.

O tom ředitelství za dalším opatřením uvědomujeme.

Z a p ř e d s e d u :

Kouba v. p.
Za správnost vyhotovení,
přednost výpravny

[Handwritten signature]

543

Státní okresní archiv Kroměříž

Příloha č. 5 Jedna z několika Nedbálkových žádostí o možnost dalšího přivýdělku

Příloha č. 6

Státní ročník v Kroměříži

UNIVERSITÉ DE POITIERS
INSTITUT D'ÉTUDES FRANÇAISES DE TOURAINE
CERTIFICAT D'ASSIDUITÉ

Le Directeur des Cours de l'Institut d'Études françaises de Touraine soussigné, certifie que

N^o *ansier Kotalak*
né le *26 août 1889* à *Tesany (Tchecoslovaquie)*
a suivi régulièrement les Cours et Conférences de l'Institut du *1er Juillet*
au *30 juillet* 19*27*.

TOURS, le *30 juillet* 19*27*.
LE DIRECTEUR DES COURS.

(*) Nom et prénoms.

J. B. P. BÉLIS IMP. - TOURS

Státní okresní archiv Kroměříž

Příloha č. 6 Osvědčení o absolvování kurzu na univerzitě v Poitiers

Příloha č. 7

Program a účel cesty.

Na své minulé cestě poznal podepsaný sběratel umělecké památky Paříže a zhlédl čtyři měsíce v jazykovém kursu v Tours, při čemž prokeřil si též zájmy na Loire.

Při svých výkladech dělních, zvláště ve tvrdých výšcích při výkladech literárních potěbuje často učiteli i o jiných krajích francouzských, zvláště o Breitanu a jižní Francii.

Bude tedy účelem této studijní cesty, aby poznal umělecké památky a život v těchto krajích.

Chce také na této své cestě poznati každý příležitost, aby osvěžil a prakticky prohloubil své vědomosti jazykové.

František Nedbálka.

Příloha č. 8

Čís. 270. V Kroměříži 21. března 1935.
Prof. Frant. Nedbálek,
žádost o ředitelské místo.
Příl.: Svazek.

Zemské školní radě
v Brně.

Ředitelství předkládá žádost st. profesora Františka
Nedbálka o místo ředitele při Masarykově st. čsl. reálném gymnasiu
na Vsetíně.

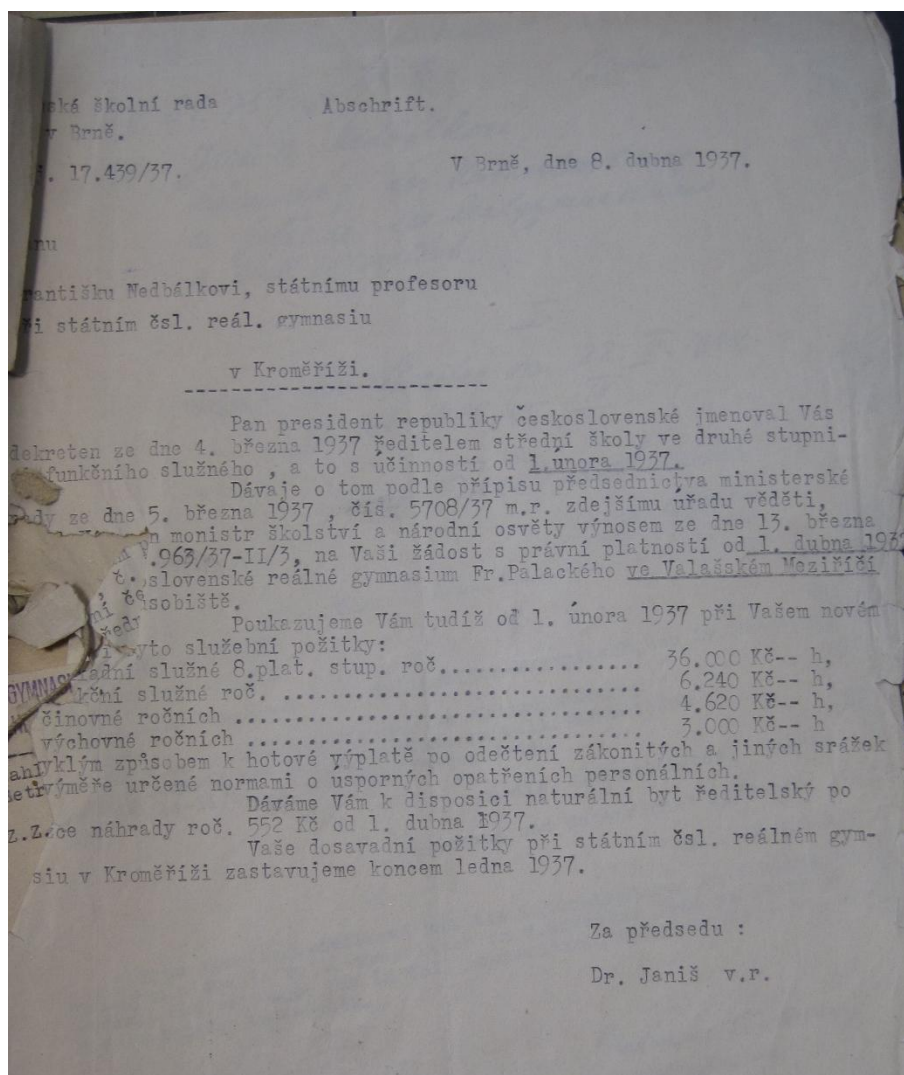
Příloha č. 8 Nedbálkova žádost o místo ředitele Masarykova státního československého reálného gymnázia
na Vsetíně

Příloha č. 9

OSOBNÍ VÝKAZ					
Jméno: <u>František Nedbálek .</u>					
I.					
Všecká služba učitelská (též s právem veřejnosti):					
v časovém postupu (a to v těchto odděleních: a) jako suplující profesor (suplující učitel před dosažením učitelské způsobilosti); b) jako aspirant profesury, c) jako zatímní profesor (suplující učitel s učitelskou způsobilostí); d) jako učitel provisorní; e) jako profesor (feditel) definitivní).					
Číslo položky	Vyučovací ústav	Datum a číslo úředních dekrétů	Doba služby		Délka služby v letech, měsících a dnech
			od	do	
c/ 1.	Obec. rg na Mělnice / od 1/9 1919 státní/	10/2 1919 č. 117 Kuratorium 30/1 1919 č. 143 čzár 4157 čzár.	1/1 1919	15/9 1919	- , 8 m. 15 d.
2.	Čes. zem. vyš. reálka v Lipníku n/B.	6/11 1919, č. 57.841 Z.v.m.	16/9 1919	31/8 1920	- , 11 m. 15 d.
e/ 1.	- , , -	30/10 1920, č. 62590 Z.v.m.	1/9 1920	31/12 1920	- , 4 m. , -
2.	- , , -	10/5 1921, č. 27968 MŠANO- 14/7 1921 č. 24491 z. s. r. prof. IX. h. tř. ve stát. službě, při- kázán č. zem. r. v Lipníku.	1/1 1921	31/8 1925	4 r, 8 m, -
3.	Rg v Kroměříži.	3/6 1925, č. 64.266-II-25 MŠO, int. z. s. r. 16/6 25 č. 35401.	1/9 1925	31/3 1937	11 r, 7 m.
4.	Rg Frant. Palackého ve Valaš. Meziříčí.	Pres. rep. 4/3 1937 Min. rada 5/3 1937 č. 5708/37 m. r. MŠANO 13/3 1937 č. 32.963/37-II/3 Z. s. r. 8/4 1937, č. 17439.	1/4 1937		

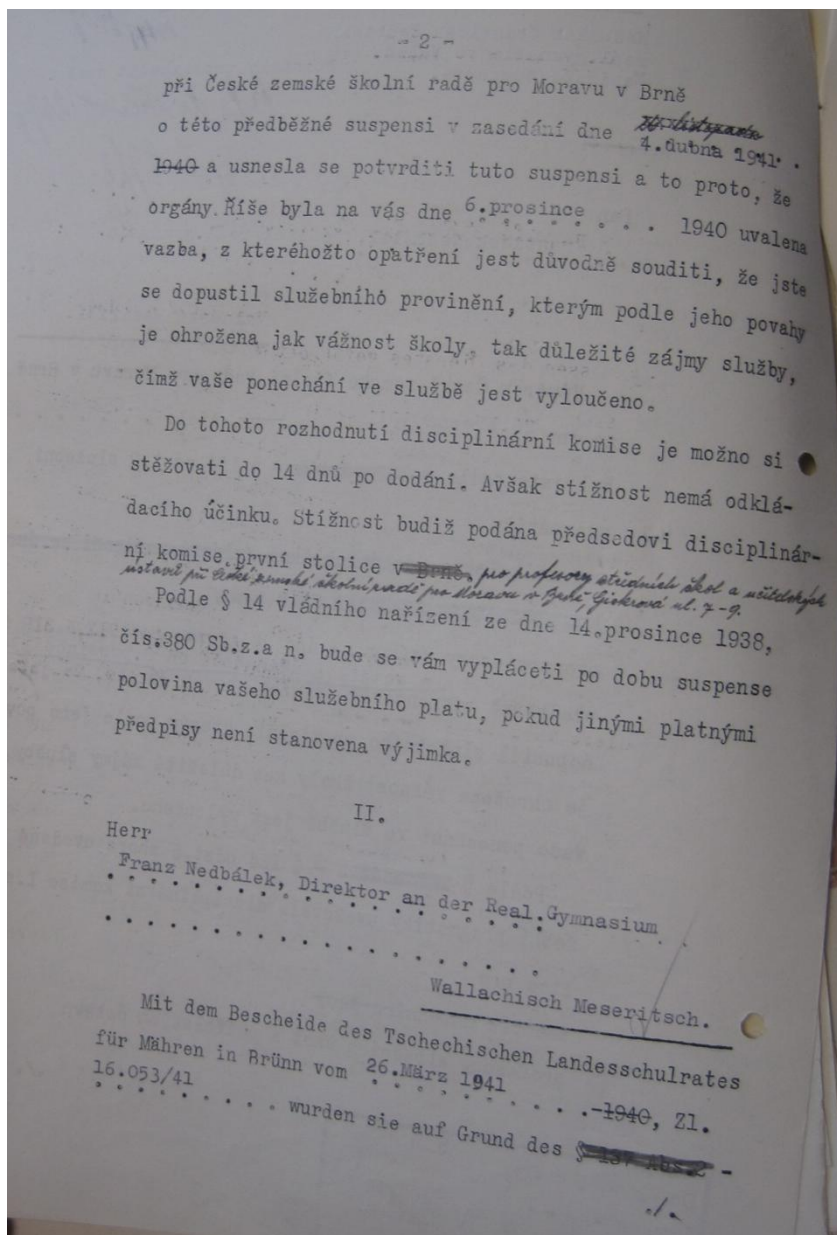
Příloha č. 9 Osobní výkaz Františka Nedbálka se všemi pracovišti

Příloha č. 10

Příloha č. 10 Opis prezidentského dekretu, jímž byl Nedbálek jmenován do funkce ředitele Státního reálného gymnázia ve Valašském Meziříčí

Příloha č. 11

Příloha č. 11 Předběžná suspendace F. Nedbálka

Příloha č. 12

ZEMSKÉ FINANČNÍ ŘEDITELSTVÍ V BRNĚ

Č. j. 3419/2 1947 Odd.: **VIII/2**
 Zem. škol. rada v Brně - profesori
 Datum 14. 4. 1947
 Došlo 16. IV. 1947
 pod. č. 3483/47

Odbor oddělení: _____
 Referent: J. rada Bartoš
 Předmět: Nedbálková Jarmila, rozena po před
 střeční příbly z Praze; s výdělky a příspěvky na
 výdělky na syny Jaromíra a Vladimíra.
 Předchozí spis: _____

Došlo do výpravy dne 12. 5. 1947
 opsáno: _____
 srovnáno: _____
 odesláno: 17. V. 1947
 Současné vyřízená čísla: _____

18. V. 1947

P. d. -----

Jaromír N e d b á l e k, nar. 18.8. 1921. ✓

- 1/ Maturoval 19.6. 1940. ✓
- 2/ Od 20.11. 1942 - 30.9. 1943 totálně nasazen u fy. Alpine Montane-Fabrik.
- 3/ Od 1.10. 1943 do 2.1. 1945 jako výpomocný učitel na hudební škole ve Val. Meziříčí.
- 4/ Od 29.1. 1945 - 15.6. 1945 nasazen u výtopyň ČSD ve Val. Meziříčí.
- 5/ Od 7.8. 1945 zapsán na práv. fakultě Karlovy university v Praze I. semestr
- 6/ V zimním běhu 1945/1946 zapsán v II. semestru.
- 7/ Od 1.11. 1945 - 30.6. 1946 stipendium 700 Kčs měsíčně.
- 8/ Ve škol. roce 1946/1947 zapsán ve IV. semestru.
- 9/ Ve škol. roce 1946/1947 žádné stipendium.

Vladimír N e d b á l e k, nar. 3.1. 1924. ✓

- 1/ Maturoval 12.6. 1942. ✓
- 2/ Ve šk. roce 1942/1943 posluchač hudební konservatoře v Praze - 19.5. 1943 totálně nasazen.
- 3/ Od 19.5. 1943 - 5.9. 1944 zaměstnán jako člen orchestru u čes. divadla v Brně.
- 4/ Od 5.9. 1944 - 6.3. 1945 nasazen ve Zbrojovce v Brně.
- 5/ Od 8.3. 1945 - 30.6. 1945 zaměstnán v rozhlase.
- 6/ Ve škol. roce 1945 zapsán jako posluchač na hudeb. konservatoři v Praze od 1.9. 1945.
- 7/ Stipendium nedostával a nedostává.

Oba synové jsou nezaopatřeni a žijí s matkou ve společné domácnosti.
 MNV ve Val. Meziříčí 21.9. 1947.

15

1946. III. Malý normal. konceptní papír. Skladu č. 2 b.

2
3048

ve - 20 Svazek

Příloha č. 12 Potvrzení o totálním nasazení obou Nedbálkových synů

Příloha č. 13

O p i s.

Československá republika.

Číslo protokolu o zkouškách: 143-XXIII
780-45-46

Vysvědčení o státní zkoušce.

Kolek 20.--Kčs

L.P. Jaromír N e d b á l e k
rodem z Lipníku nad Bečvou na Moravě
toho času řádný posluchač fakulty věd právních i státních univerz
posléze ty Karlovy v Praze, podrobil se ve dnech 12.II.,19.III.,10.V. a
14.VI. 1946

před zkušební komisí podle zákona ze dne 20.dubna 1893,č.68 f.z.,
ministrského nařízení ze dne 24.prosince 1893, čís.204 f.z. a
nařízení vlády republiky Československé ze dne 27.června 1919,čís.
353 Sb.z.a n.

státní zkoušce historickoprávní
s výsledkem
dobrým s vyznamenáním
z dějin práva na území republiky Československé
Komise pro státní zkoušky historickoprávní
při universitě Karlově.

V Praze dne 2.července 1946

Boháček v.r.,
předseda zkušební komi
se.

Kulaté razítko.

Stupnice posudku o výsledku zkoušky:

I. dobrý s vyznamenáním E.....	II. dobrý	III. dostatečný	IV. nedostatečný
--------------------------------------	--------------	--------------------	---------------------

Opis (kópie) této soukromé dokladní listiny
opatřeným kolíkem za 20 Kč.-
Soukromý kancelář okresního civilního soudu
v Praze - VVCHOD, dne 28. VI. 1947
Právo XI, Karlova 51

Handwritten signature

Příloha č. 13 Vysvědčení Jaromíra Nedbálka z historickoprávní zkoušky na Právnické fakultě UK

Příloha č. 14

STÁTNÍ KONSERVATOŘ HUDBY
V PRAZE

Potvrzení.

Rektorát Státní konservatoře v Praze potvrzuje, že

pan - slečna Vladimír Nedbálek nar. 3. I. 1924

jest ve školním roce 1947/48 zapsán(a) na instru mentu klavír oddělení

IV ročník jako řádný(á) posluchač(ha).

Praha, dne 17. VI. 1947

 Rektorát státní konservatoře v Praze

Za správnost vyhotovení:
Slousoň

Příloha č. 14 Potvrzení o studiu Vladimíra Nedbálka na Státní konservatoři hudby v Praze

Příloha č. 15

Příloha č. 15 Vladimír Nedbálek zkouší s australským orchestrem

Příloha č. 16

Příloha č. 16 Vyznamenání, která obdržel František Nedbálek za první světové války

Příloha č. 17

C Malá stříbrná medaile za statečnost

D Velká stříbrná medaile za statečnost

Příloha č. 17 Další vyznamenání z první světové války